

Savonlinna

SAVONLINNAN AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

LUONNOS 9.2.2024

Johanna Iivarinen ja Mervi J. Hiltunen

SAVONLINNAN KAUPUNKI, sivistystoimi, 2024

Sisällys

1 Toiminnan tarvekartoitus ja kehittämissuunnitelma	3
2 Kehittämistarpeen ja hankkeen kuvaus	4
3 Lapsiperheiden kohtaamispaikka	6
3.1 Tavoitteet lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminnalle	7
3.2 Toiminnan arviointi.....	9
3.3 Kohtaamispaikkatoimintaa ohjaavat maakunnalliset perhekeskustoiminnan tavoitteet:	11
4 Etelä-Savon perhekeskustoiminta ja verkostot	12
4.1 Perhekeskustoiminnan palveluverkosto	12
4.2 Etelä-Savon lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä	14
4.3 Etelä-Savon perhekeskustoiminnan arviointi	15
4.4 Perhekeskustoiminnan resurssit ja rahoitus	16
5 Avoin varhaiskasvatus Savonlinnassa	17
5.2 Avoin päiväkoti Tikantanssi	17
5.3 Kerhotoiminta Tikantanssissa.....	18
5.4 Maahanmuuttajaperheet varhaiskasvatuksessa.....	18
6 Avoin kohtaamispaikkatoiminta lapsiperheille Savonlinnassa	20
6.1 Seurakunnan lapsityö Savonlinnassa.....	20
6.2 4H-yhdistys	20
6.3 Mannerheimin lastensuojeluliitto MLL	21
6.4 Nuorten naisten kristillinen yhdistys NNKY	21
7 Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatuksen perhetyö	22
8 Hyviä käytänteitä muissa kunnissa.....	23
8.1 Helsingin kaupungin leikkipuistotoiminta	23
8.2 Joensuun kaupungin leikkipuistotoiminta.....	24
8.3 Varkauden Perheentalo.....	24
8.6 Kuopion Perheentalo.....	25
8.4 Mikkelin avoin kohtaamispaikka Koppa	26
8.5 Mikkelin avoin varhaiskasvatus ja avoin päiväkoti	27
9 Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarvekartoitus Savonlinnassa	28
9.1 Palvelujen tarve Punkaharju, Kerimäki ja Savonranta.....	28
9.2 Punkaharju.....	29
9.3 Kerimäki	29
9.4 Savonranta.....	29
10 Toimitilojen kartoitus Punkaharju, Kerimäki, Savonranta.....	31
10.1 Punkaharjutalo	31

10.2 Kerimäen säästötalo	32
10.3 Savonrannan päiväkoti	32
11 Toimintasuunnitelma Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi	33
11.1 Nykytilanteen arviointia	33
11.2 Toiminnan jalkauttaminen Savonlinnan taajamiin	34
11.3 Toimenpide-ehdotukset ja rahoitustarve.....	35
12 YHTEENVETO	37
Lähdeluettelo.....	38
LIITE 1 Maahanmuuttajaperheiden tukeminen avoimessa kohtaamispaikkatoiminnassa	39
LIITE 2 Seurakunnan järjestämä toiminta lapsiperheille	40
LIITE 3 Tilojen käyttäjäsopimus (Mikkelin malli)	41
LIITE 4 Perheiden kohtaamispaikan arviointimalli, perheiden kohtaamispaikan arviointikortit	42
LIITE 5 Savonlinnan taajamien avoimen varhaiskasvatuksen toimipisteiden tilojen kartoitus.....	42
LIITE 6 Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen asiakaskyselyn kooste	42
LIITE 7 Maakunnallinen perhekeskustoiminnan rakenne – Etelä-Savo	42
LIITE 8 Tulossa: Etelä-Savon hyvinvointialueen perhekeskustoiminnan kumppanuussopimus 2024-2025	42

1 Toiminnan tarvekartoitus ja kehittämissuunnitelma

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Savonlinnan kaupungin sivistystoimelle Valtion erityisavustuksen avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämiseen vuodelle 2023. Hankkeeseen palkattiin osa-aikainen varhaiskasvatuksen koordinaattori selvittämään toiminnan nykytilaa ja kehittämistarpeita koko laajan Savonlinnan alueella. Kehittämistarpeen lähtötilanteessa Savonlinnan keskustassa toimii avoin päiväkoti, jossa järjestetään myös avointa kohtaamispaikkatoimintaa. Resurssit ja työaika eivät kuitenkaan ole riittäneet toiminnan kehittämiseen ja laajentamiseen muihin taajamiin. Savonlinnan kaupunkiin kuuluvat keskusta-alueen lisäksi Punkaharjun, Kerimäen ja Savonrannan taajamat sekä kylät ja haja-asutus saaristaisen Saimaan alueella.

Yleisesti avoin varhaiskasvatustoiminta pitää sisällään kaikille lapsiperheille suunnattua toimintaa. Avoimet päiväkodit ja kerhot ovat osa kunnallista varhaiskasvatustoimintaa. Toiminta on tarkoitettu kotihoidossa oleville varhaiskasvatusikäisille lapsille.

Lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminnalla tarkoitetaan tässä suunnitelmassa kaikille, myös ulkopaikkakuntalaisille lapsiperheille suunnattua ja järjestettyä avointa toimintaa.

Kohtaamispaikkatoimijat ovat erilaisia tahoja, esim. kuntien varhaiskasvatustoimi, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimi, järjestöt, yhdistykset, seurakunnat tai muut yhteisöt. Yhdessä ne muodostavat alueen kohtaamispaikkaverkoston ja tarjoavat avointa kohtaamispaikkatoimintaa. Kohtaamispaikkatoiminta voi olla kaikille ikäryhmille suunnattua tai erityisesti lapsiperheille suunnattua.

Savonlinnassa lapsiperheiden kohtaamispaikkatoimintaa järjestää kaupungin taholta avoin päiväkoti Tikantanssi, evankelisluterilainen seurakunta sekä järjestöjen ja yhdistysten taholta esim. Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistys.

Savonlinnassa varhaiskasvatustoiminta on kaupungin sivistystoimen alaista. Avoin päiväkoti Tikantanssissa järjestetään lapsiperheille avointa kohtaamispaikkatoimintaa, pääasiassa alle kouluikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Taajamissa ei toistaiseksi ole ollut säännöllistä kaupungin järjestämää varhaiskasvatuksen avointa kohtaamispaikkatoimintaa. Seurakunnan perhekerhoissa on kuitenkin ollut suunnitelmallista kohtaamispaikkatoimintaa myös taajamissa. Lapsiperheille suunnatun kohtaamispaikkatoiminnan pitäisi olla myös kaupungin järjestämänä säännöllistä sekä yhdenvertaisesti ja helposti saavutettavissa olevaa lähipalvelua ja tavoittaa tukea tarvitsevat perheet nykyistä paremmin kaikissa taajamissa.

Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatustoiminnassa on erityisenä vahvuutena perhetyö. Varhaiskasvatuksen perhetyö on ennaltaehkäisevä työmuoto, joka on osa kaupungin varhaiskasvatuspalveluja. Perhetyöntekijät jakavat työaikansa osittain perhetyöhön ja osittain avoimeen varhaiskasvatustoimintaan päiväkoti Tikantanssissa. Perhetyöntekijät jalkautuvat tukea tarvitsevien lapsiperheiden luokse tarvittaessa. Perhetyöhön ovat oikeutettuja perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Toiminta-ajatuksena on tarjota perheille heidän tarvitsemaansa varhaista tukea erilaisissa muuttuvissa elämäntilanteissa. Varhaiskasvatuksen perhetyön tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen ja tukeminen keskustelujen tai yhdessä tekemisen kautta arkielämän helpottamiseksi sekä käytännön ratkaisujen ja toimivien kasvatuskäytäntöjen löytämiseksi. Perhetyöntekijät ohjaavat lapsiperheitä varhaiskasvatuspalvelujen, avoimen varhaiskasvatuksen palvelujen ja tarvittaessa hyvinvointialueen palvelujen piiriin.

2 Kehittämistarpeen ja hankkeen kuvaus

Hankkeelle asetettiin tavoitteeksi selvittää Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen lisätarve ja kehittää uusia toimintakäytäntöjä. Tavoitteena on edelleen laajentaa toimintaa ja saada yhteensä neljä varhaiskasvatuksen avointa kohtaamispaikkaa toimimaan aktiivisesti Savonlinnan keskustassa, Kerimäellä, Punkaharjulla ja Savonrannalla. Tavoitteena on, että kohtaamispaikoissa toteutetaan tavoitteellista varhaiskasvatus-toimintaa ja ennaltaehkäisevää perhetyötä matalalla kynnyksellä. Toiminnan tulee olla maksutonta ja avointa kaikille lapsiperheille. Paikalliset ominaispiirteet ja paikkakunnan lasten ja perheiden tarpeet huomioidaan toiminnassa.

Kehittämishankkeen tavoitteena on ollut:

- toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen, suunnitelmallisuus, laatu ja laajentaminen
- toiminnan selkeä profilointi, napakka nimi ja parempi tunnettuus kaikissa kaupunginosissa säännölliset ryhmätapaamiset eri ikäisten lasten ja eri aiheiden osalta (esim. vauvaryhmä, uhmaikäiset, nepsy-lapset)
- Pop Up -tilaisuudet ja vierailevat asiantuntijat
- säännöllinen tiedottaminen (kotisivut, Facebook, sähköinen uutiskirje, mediatiedotteet tapahtumista ja toiminnasta)

Hankkeessa on kartoitettu Savonlinnan varhaiskasvatuksen avointa kohtaamispaikkatoimintaa koko kaupungin alueella. Savonlinnan keskustajamassa päiväkotitikanantanssissa avoin varhaiskasvatus- ja kohtaamispaikkatoiminta on säännöllistä ja vakiintunutta. Toimintasuunnitelmassa on ollut tavoitteena, että Punkaharjulla ja Kerimäellä avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät/perhetyöntekijät ovat tavoitettavissa yhtenä aamupäivänä noin joka toinen kuukausi. Tätä suunnitelmissa olevaa avoimen kohtaamispaikan tarjontaa voidaan kuitenkin pitää tarpeisiin nähden riittämättömänä, eikä aamupäivän aukiolo mahdollista työssä käyvien vanhempien osallistumista toimintaan. Savonrannalla lapsiperheille suunnatut avoimet palvelut ovat tähän asti olleet Savonlinnan evankelis-luterilaisen seurakunnan toiminnan varassa. Savonrannan seurakuntatalolla kokoontuu iltaperhekerho viitenä torstaina syyskautena, Tikantanssin perhetyöntekijöiden jalkautuessa sinne yhden kerran toimintakaudessa. Myös Punkaharjun ja Kerimäen taajamien tarvetta paikallisille ja maahanmuuttajaperheille on selvitetty hankkeessa. Vuoden 2023 kevään aikana Savonrannalla perhetyöntekijät eivät olleet tavoitettavissa, kevään ainoa suunniteltu kohtaamiskerta seurakunnan perhekerhossa peruuntui. Punkaharjulla ja Kerimäellä perhetyöntekijät olivat tavoitettavissa keväällä 2023 yhden kerran, seurakunnan perhekerhon tiloissa.

Savonlinnan kaupunki noudattaa Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa täydentäen sitä kuntakohtaisilla tavoitteilla ja toimenpiteillä. Savonlinnan kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat: lapsiperheiden sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen, aikuisväestön hyvinvoinnin edistäminen ja ikääntyvän väestön toimintakyvyn ylläpito sekä aktiivinen ja turvallinen elinympäristö.

Savonlinnan lapsiperheiden tarpeita ja käyttökokemuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta kartoitettiin hankkeen alussa paperisella ja sähköisellä asiakaskyselyllä. Kysely julkaistiin Savonlinnan kaupungin nettisivuilla ja Webropol-linkkiä mainostettiin julisteina ilmoitustauluilla ja lisäksi kyselyn paperiversiota jaettiin kirjastoissa ja neuvoloissa. Asiakaskyselyssä esille nousivat mm. kohtaamispaikkojen tarve Kerimäelle ja Punkaharjulle (ks. asiakaskyselyn tulokset luku 7).

Perheiden saamiseksi kohtaamispaikkaan, on tärkeää, että

- 1) palvelut ovat saatavilla perheiden asuinalueilla;
- 2) palvelut ovat maksuttomia, maksut porrastettuja ja/tai julkisesti tuettuja;

3) erilaisia palveluun hakeutumisen kynnyksiä (kieli, kulttuuri, tiedonsaanti ym.) on tietoisesti madallettu yhteistyössä palvelujen käyttäjien kanssa;

4) palvelujen hyödyllisyyttä on vahvistettu aukioloaikojen, toimintakäytäntöjen, tarpeiden mukaisuuden, osallisuuden ja yhteisen päätöksenteon näkökulmista sekä;

5) palvelujen ymmärrettävyyttä on parannettu kiinnittämällä huomiota arvoihin, uskomuksiin ja käsityksiin palvelujen tavoitteista ja tehtävistä. (Majlander ym. 2023.)

Haavoittuvassa asemassa oleville, esimerkiksi toimintarajoitteisille ja etnisiin vähemmistöihin kuuluville perheille, avoimen kohtaamispaikkatoiminnan helppo saavutettavuus on keskeinen tekijä palveluihin hakeutumisessa. Erityisesti ne perheet, joissa koetaan haasteita lasten kasvuun, kehitykseen ja kasvatukseen liittyen, pyritään samaan kohtaamispaikkatoiminnan piiriin. Avoimista kohtaamispaikoista pyritään Savonlinnassa tekemään pysyvä palvelu lapsiperheille, kehittämällä toimintaa.

3 Lapsiperheiden kohtaamispaikka

Perheiden kohtaamispaikka on fyysinen toimintatila, jossa perheet, vapaaehtoiset ja työntekijät vahvistavat lasten ja vanhempien osallisuutta, vuorovaikutusta ja voimavaroja sekä tukevat perheiden hyvää arkea ja yhteisöllisyyttä. Kohtaamispaikassa tarjotaan eri toimijoiden yhteistyönä avointa toimintaa, vertaistukea, varhaista tukea ja palveluja mahdollisimman helposti saavuttaen. Perheille kohtaamispaikka tarjoaa mahdollisuutta osallistua, toimia vapaaehtoisena tai omaehtoisesti, saada ohjausta, neuvontaa ja tukea ja palveluja mahdollisimman helposti.

Kohtaamispaikan toiminta perustuu toimijoiden väliseen sopimukseen, yhteisiin tavoitteisiin ja perhekeskuksen toimintasuunnitelmaan. Kohtaamispaikan resurssien ja toimintaedellytysten turvaamisesta vastaavat yhdessä hyvinvointialueen perhekeskuksen sosiaali- ja terveystyöntekijät, kuntien avoimet varhaiskasvatuspalvelut ja muut palvelut sekä alueen järjestöt ja seurakunnat. Lisävoimavaroja tuovat vapaaehtoiset ja sidosryhmät. (Kekkonen 2019.)

Esimerkkikuva eri kohtaamispaikoista ja eri toimijoiden toiminnoista koostuvasta paikallisesta kohtaamispaikkaverkostosta

Kuva: Perheiden kohtaamispaikkaverkosto. (<https://www.savonlinna.fi/wp-content/uploads/2022/07/Etela-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma-2022-2023-2.pdf>)

Lapsi- ja perheystävällinen yhteistoiminta edellyttää isoa toimintakulttuurin, -tapojen ja asenteiden muuttamista organisaatiolähtöisestä ajattelusta perhelähtöiseen kokonaisuuksien tarkasteluun. Lapsiperheille suunnattua avointa kohtaamispaikkatoimintaa Savonlinnan taajamissa on järjestetty pienimuotoisesti, lähinnä seurakunnan perhekerhon muodossa. Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen kehittämishankkeen asiakaskyselyssä esille nousi palvelujen tarve taajamissa. Perheet Punkaharjulla toivoivat avointa varhaiskasvatustoimintaa alueelle sekä mm. vauvakerhoa omalle kylälle. Perheiden toiveina nousivat esille avoimen kohtaamispaikan perustaminen taajamiin. Kaivattiin paikkaa, jossa vanhemmat ja lapset voivat kohdata toisiaan myös ilta-aikaan ja viikonloppuisin. Avoimet tilat, joissa lapset ja vanhemmat voivat vapaasti vierailla ja viettää aikaa yhdessä, on nähty keinona tukea vanhemmuutta sekä lapsen kasvua ja kehitystä.

Kohtaamispaikat ovat kuntien ja 3. sektorin ylläpitämiä toimipisteitä, joissa on saatavilla lasten, nuorten ja perheiden palveluja. Myös Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisan sosiaali- ja terveyspalveluja on saatavilla kohtaamispaikoissa. Savonlinnassa Eloisan palveluita on saatavilla Tikantanssin avoimessa kohtaamispaikassa.

Jokaisella pikkulapsen vanhemmalla tulisi olla mahdollisuus osallistua perhekeskuksen avoimeen kohtaamispaikkatoimintaan. FinLapset kyselytutkimuksen tulosten perusteella näyttää siltä, että osalla vauvojen vanhemmista olisi tarvetta saada lisätukea vanhemmuuteen ja arjessa selviytymiseen, mihin perhekeskusten avoin kohtaamispaikka on yksi ratkaisu. (Majlander ym. 2023; Kansallinen FinLapset 2020; Kekkonen 2019.)

Pikkuvauvojen äideistä lähes kolmasosa (28–31 %) kokee masennusoireita vauvan odotusaikana. Lisäksi ne synnyttäneet vanhemmat, joilla on alhaisempi koulutus, kokevat muita useammin taloudellisia huolia. Tulokset selviävät lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhdenvertaista saavutettavuutta kartoittavasta tutkimuksesta, jossa hyödynnettiin FinLapset-kyselyaineistoa. (Kansallinen FinLapset 2020.)

3.1 Tavoitteet lapsiperheiden kohtaamispaikkatoiminnalle

Lapsiperheille suunnatun kohtaamispaikkatoiminnan tavoitteena on, että kohtaamispaikan toiminta kytkeytyy alueen muuhun perhekeskustoimintaan, se on suunnitelmallista, koordinoitua, saavutettavaa ja esteetöntä (Kekkonen 2019).

Lasten, nuorten ja perheiden kohtaaminen, kuuleminen, kunnioitus ja osallisuus sekä koko yhteisön hyväksyvä asenne ja ilmapiiri luovat perustan kohtaamispaikan toimintakulttuurille. Tavoitteena on, että toimintaan osallistuminen edistää:

- vanhemmuuden voimavarojen vahvistumista
 - vertais- ja ystävyyssuhteiden rakentumista
 - yksinäisyyden kokemusten vähenemistä
 - leikkikokemusten ja leikkiseurauksen saamista
 - lapsiperheiden arjen helpottumista
 - maahan muuttaneiden perheiden kotoutumista
 - yhteisöllisyyden vahvistumista
- (Kekkonen 2019.)

Savonlinnan neuvoloiden kertoman mukaan kohtaamispaikkatoiminnan merkitys korostuu etenkin harvaan asutuilla alueilla kuten Savonrannalla, Kerimäellä ja Punkaharjulla, joissa kotona lastaan kasvattavien vanhempien arki saattaa olla yksinäistä, kun vertaistukea ja leikkiseuraa lapsille ei ole saatavilla esim. naapurustosta. Punkaharjulla on ominaista, että paikkakunnalle muualta tulleet perheet kaipaavat seuraa ja haluavat verkostoitua. Punkaharjulla asuu useita vieraskielisiä perheitä sekä eri kulttuuritaustaisia ja uskonto-kuntia edustavia perheitä. Etenkin näille perheille tutustuminen alueen muihin perheisiin tukisi kotoutumista ja osallisuuden kokemuksia, ja näin ollen helpottaisi sopeutumista kotikuntaan.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa säännöllisesti valtakunnallisen FinLapset-kyselytutkimuksen. Tutkimus tuottaa seurantatietoa alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä hyvinvoinnista, terveydestä sekä lapsiperhepalveluiden käytöstä ja palvelukokemuksista. Kyselytutkimuksen tiedonkeruu kohdistuu 3–6 kk ikäisiin vauvoihin sekä 4-vuotiaisiin lapsiin perheineen. Tutkimus toteutetaan joka toinen vuosi vuorotellen vauvaperheille ja nelivuotiaiden lasten perheille. Perheet saavat tiedon vapaaehtoisesta tutkimuksesta neuvolan terveydenhoitajalta.

Kansallisessa FinLapset (THL) tutkimuksessa 2020 nousi esille, että koko maahan verrattuna Etelä-Savossa vauvaperheiden synnyttäneet vanhemmat tuntevat olonsa yksinäisemmiksi (Etelä-Savo 15,8 %, koko maa 11,5 %). Toisen vanhemman (ei-synnyttäneen) kohdalla vastaavaa yksinäisyyttä ei ole nähtävissä (Etelä-Savo 1,1 % ja koko maa 2 %). Etelä-Savossa 37 % odottavista äideistä on kokenut masennusoireita vauvan odotusaikana, mikä on 8 % enemmän kuin maassa keskimäärin. Vastaavasti toisella vanhemmalla masennusoireilua vauvan odotusaikana on ollut vähemmän kuin koko maassa keskimäärin (Etelä-Savo 7,9 % ja koko maa 12,7 %). (Kansallinen FinLapset 2020.)

Lisäksi kyselytutkimuksen perusteella Etelä-Savossa perheen elintaso näyttäytyy useampien indikaattoreiden osalta olevan heikompi kuin valtakunnallisesti. Perheiden tuen tarve niin odotusaikana kuin lapsen syntymän jälkeen, näyttää Etelä-Savossa olevan suurempaa verrattuna koko maan vastaaviin lukuihin. Samalla huomattavissa on, että perheet käyttävät saatavilla olevia palveluita enemmän kuin valtakunnallisesti. (Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023.)

Kohtaamispaikka voi vaikuttavasti edistää lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia verkostoitumalla lähialueen muiden palvelujen kanssa. Etelä-Savon hyvinvointialueella kohtaamispaikat ovat osa perhekeskuksen palvelukokonaisuutta, joka sisältää lapsille ja perheille suunnatut hyvinvointia, terveyttä, kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen ja hoidon palvelut. Hyvinvointialueen perhekeskuksen tehtävänä on edistää ja seurata lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia, tarjota tukea vanhemmuuteen ja parisuhteeseen, auttaa sovinnolliseen eroon, ehkäistä lähisuhdeväkivaltaa, tarjota kohtaamispaikassa vertaistukea ja yhteisöllisyyttä sekä tarjota varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta ottaen huomioon perheiden monimuotoisuus. (Hastrup ym. 2021.)

Viestinnän merkitys on suuri, jotta mahdollisimman moni lapsiperhe saisi tietoa oman alueen kohtaamispaikkatoiminnasta. Keväällä 2023 toteutetusta asiakaskyselystä selvisi, että tiedostusta Savonlinnan alueen lapsiperheiden palveluista on lisättävä ja perheet kaipaavat yhtenäistä tiedotuskanavaa palveluista. Päiväkodit, kirjastot ja seurakunta ovat avainasemassa tiedottamisen suhteen etenkin taajamissa. Tällä hetkellä avoin varhaiskasvatus toimii Savonlinnan keskustan alueella, eikä tiedotus keskustan palveluista kyselyn perusteella yllä taajamiin saakka. Varhaiskasvatuksen perheiden haastatteluissa selvisi, että taajamiin perheillä ei ole riittävästi tietoa keskustan alueen palveluista ja siitä, että palvelut ovat myös heidän käytettävissään. Toisaalta välimatka keskustan alueen palveluihin koettiin liian pitkäksi ja taajamiin toivottiin omia kohtaamispaikkoja.

3.2 Toiminnan arviointi

Kohtaamispaikan arviointi voidaan toteuttaa itsearviointina, vertaisarviointina tai ulkopuolisena arviointina. Itsearvioinnin suorittavat työntekijät/vapaaehtoiset, joista jokainen tekee oman henkilökohtaisen arviointinsa, minkä jälkeen kaikki kokoontuvat keskustelemaan arvioinnista.

Vertaisarvioinnin tekijöinä toimivat jonkin toisen kohtaamispaikan kaksi työntekijää/vapaaehtoista. Pari vieraillee arvioitavassa toimipaikassa, haastattelee henkilöstöä, jututtaa kävijöitä, havainnoi ja perehtyy muuhun saatavilla olevaan materiaaliin. Aineiston keruu ja käsittely kestää noin puoli päivää, minkä päätteeksi kohtaamispaikan toimijoille annetaan palaute. (Siurala & Lindqvist 2020.)

Luonteva tapa käyttää vertais- ja itsearviointeja on ketjuttaa ne toisiinsa: ensin suoritetaan vertaisarviointi, seuraavana vuonna itsearviointi ja kahden vuoden päästä vertaisarviointi. Näin oman työn arviointi säilyy jatkuvana prosessina ja tuottaa kiinnostavaa aikasarjaa, muttei muodostu kohtuuttoman raskaaksi, kun vertaisarviointeja ei tarvitse sopia ja järjestää vuosittain. Tämä antaa myös mahdollisuuden tarkastella, miten oma ja vertaisten tekemä arvio eroavat toisistaan. (Siurala & Lindqvist 2020.)

Arviointimallia voidaan hyödyntää toiminnan kehittämisen lisäksi perehdyttämisen välineenä ja kohtaamispaikkojen vertaisoppimisen tukena. Arvioinnin tuloksista on hyvä käydä keskustelua perheiden kanssa, jolloin selviää, miten kriteerit ovat niiden mielestä toteutuneet.

Perheiden kohtaamispaikan arviointia varten on luotu kohtaamispaikan arviointikortit. Tämä perheiden kohtaamispaikan vertais- ja itsearviointimalli on laadun varmistuksen työkalu ja sen ensisijaisin tavoite on kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen perheiden tarpeita vastaavaksi. Se on työkalu kohtaamispaikkatoimintaa kehittäville työntekijöille ja vapaaehtoisille sekä toimintaa koordinoiville ja johtaville tahoille. (Perheet-keskiöön 2020b, Kohtaamispaikkatoiminnan arviointikortit.)

Perheiden kohtaamispaikan arviointimalli sisältää yksittäisen kohtaamispaikan arvioinnin sekä kohtaamispaikkatoiminnan arvioinnin verkoston tasolla. Arviointi kytketään alueen perhekeskustoimintaan käsittelemällä arviointituloksia perhekeskuksen johtaja/tai koordinaatioryhmässä. (Perheet keskiöön, Alueellisen kohtaamispaikkatoiminnan arviointiraportti 2020.)

Kohtaamispaikkatoiminnan arvioinnin kohteita ovat mm.

- Kohtaaminen, perheiden välinen vuorovaikutus
 - vertaistuki ja ohjattu vertaistoiminta
 - Työntekijöiden/vapaaehtoisten välinen vuorovaikutus
 - Perheiden elämäntilanteiden tunteminen
 - Monimuotoisten kohderyhmien tavoittaminen
 - Ohjaus ja neuvonta
 - Vanhempien osallisuus/Lasten osallisuus
 - Yhdenvertaisuutta tukeva toimintakulttuuri
- (Perheet keskiöön 2020b, Kohtaamispaikkatoiminnan arviointikortit).

Kohtaamispaikan toiminnan rakennetta arvioidaan seuraavilla alueilla: päivittäisen toiminnan johtaminen, osaamisen kehittäminen, toiminnasta viestiminen ja arviointi.

Saavutettavuutta ja resursseja arvioitaessa otetaan huomioon: Tilojen esteettömyys, käytännöllisyys ja turvallisuus sekä tilojen sijainti ja saavutettavuus. Kohtaamispaikan toiminta-aikoja ja tilojen omatoimista käyttöä arvioidaan perheiden tarpeet huomioiden. Resurssien riittävyttä sekä vapaaehtoistoiminnan toteutumista seurataan arviointien yhteydessä. (Perheet keskiöön 2020.)

3.3 Kohtaamispaikkatoimintaa ohjaavat maakunnalliset perhekeskustoiminnan tavoitteet:

Perhekeskustoiminta on keskeisenä toimintatapana lapsi- ja perhelähtöiseen toiminnan, tuen ja palveluiden järjestämiseen Etelä-Savossa. Yhteisen työn lähtökohtana on hyvinvoiva lapsi, nuori ja perhe. Hyvinvoivassa perheessä arki on sujuvaa ja hyvinvoiva lapsi oppii ja kasvaa. Jokainen lapsi ja nuori tarvitsee ympärilleen välittäviä aikuisia. Perhekeskustoiminnassa yhteistyön toteutus perustuu YK:n lapsen oikeuksien noudattamiseen sekä lapsi-, nuori- ja perheystävälliseen toimintakulttuuriin. Lapsi- ja perheystävällisen toiminnan peruslähtökohtana ovat perheiden aito kohtaaminen ja heidän yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.

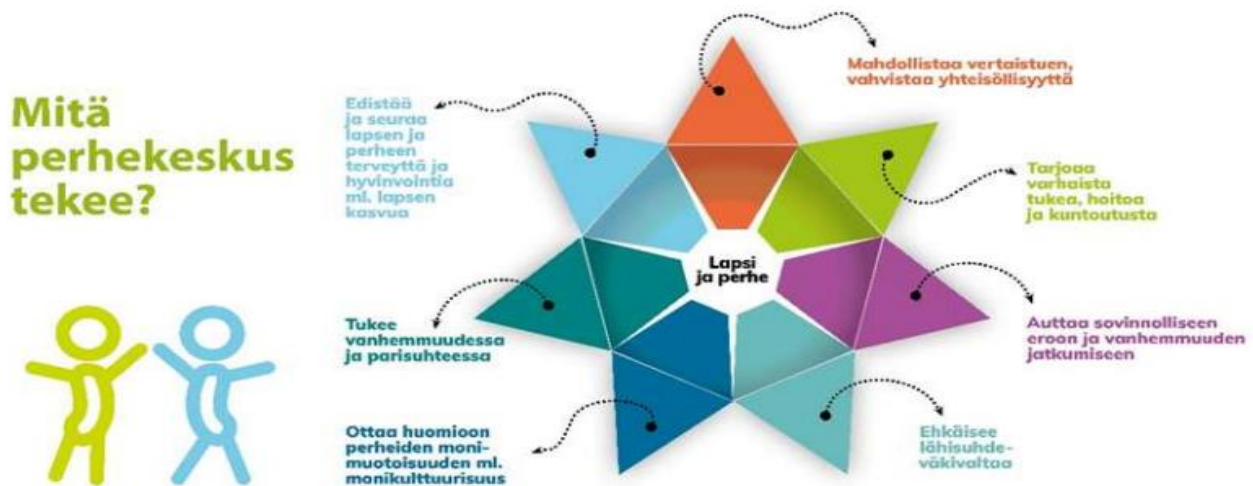
Etelä-Savon perhekeskustoiminnan päätavoite on painopisteen siirtäminen varhaiseen tukeen, jota toteutetaan vahvistamalla avointa toimintaa ja tukea oikea-aikaisesti lapsen, nuoren ja perheen luonnolliseen arkiympäristöön. Perhekeskustoiminnassa vahvistetaan perheiden omia voimavaroja, tarjotaan varhaista tukea sekä järjestetään sujuvia, helposti saavutettavia sekä eri toimijoiden yhteensovitettuja palveluja.

Etelä-Savon maakunnallisessa perhekeskustoiminnassa eri toimijoiden välisessä yhteistyössä:

- verkostoidaan perheiden tarpeita vastaava avoin toiminta, varhainen tuki ja palvelut yhteensoviteksi toimivaksi kokonaisuudeksi;
- perustetaan, vahvistetaan ja kehitetään yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja ja alueellisesti toimivia perhekeskuksia;
- otetaan lapset, nuoret ja perheet mukaan kehittämään, toteuttamaan sekä arvioimaan toimintaa ja palveluja;
- vahvistetaan lapsi- ja perheystävällistä toimintakulttuuria ja sen mukaisia toimintatapoja;
- yhteensovitetaan kaikkien lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien (kunta, sote, järjestöt, seurakunta, yksityiset) toiminta, resurssit ja palvelut perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi;
- sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja käytännöistä perhelähtöisten integroitujen palvelujen tarjoamiseksi
- yhteistyötä koordinoidaan ja johdetaan maakunnallisesti. (Etelä-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

4 Etelä-Savon perhekeskustoiminta ja verkostot

Perhekeskustoiminta käynnistyi Etelä-Savossa vuonna 2017 osana Sosiaali- ja terveysministeriön Lapsi- ja perhepalveluiden LAPE-muutosohjelmaa. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman LAPE-toiminta jatkuu ja kehittyy edelleen ja mukailee kansallisia perhekeskustoiminnan tavoitteita ja linjauksia. Sosiaali- ja terveysministeriön LAPE-muutosohjelmassa oli tavoitteena lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseen tähtäävä muutos, jota lähdettiin toteuttamaan kokoamalla yhteen lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivia tahoja ja käynnistämällä Perhekeskustoimintamalli. LAPE-muutosohjelman myötä käynnistyi myös Etelä-Savon perhekeskustoiminta, jossa on luotu yli hallintorajojen ja koko maakunnan alueella toimivia verkostoja. (Kainulainen 2023.)

Kuva: Perhekeskustoiminnan palveluverkosto: <https://etelasavonha.fi/perhekeskus/>

4.1 Perhekeskustoiminnan palveluverkosto

Etelä-Savon perhekeskustoiminnan tavoitteisiin kuuluu, että jokaisesta kunnasta löytyy lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka, jonne on helppo tulla ja joka kokoaa yhteen kunnan avoimet toiminnot. Etelä-Savon perhekeskustoiminnan päätavoite on painopisteen siirtäminen varhaiseen tukeen, jota toteutetaan vahvistamalla avointa toimintaa sekä tarjoamalla tukea oikea-aikaisesti lapsen, nuoren ja perheen luonnolliseen arkiympäristöön. Perhekeskustoiminnassa vahvistetaan perheiden omia voimavaroja, tarjotaan varhaista tukea sekä järjestetään sujuvia, helposti saavutettavia sekä eri toimijoiden yhteensovitettuja palveluja. Etelä-Savon perhekeskuksen muodostavat Mikkeli, Pieksämäki ja Savonlinna ja niiden ympäristökunnat. Perhekeskuksen kautta tarjotaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita perheille. (Etelä-Savon-lasten- ja nuorten-hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

Perhekeskustoiminnan palveluverkosto muodostaa eheän palveluiden kokonaisuuden ja siinä ovat mukana kaikki lasten, nuorten ja perheiden palvelut kunnista, sosiaali- ja terveyspalveluista, järjestöistä, seurakunnista ja yrityksistä. Näillä tahoilla on omat roolinsa ja vastuunsa osana perhekeskustoiminnan kokonaisuutta. Palveluverkosto perustuu yhteiseen sopimukseen ja sen toiminta tähtää palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden kehittämiseen. (Maakunnallinen perhekeskustoimintamallin rakenne - Etelä-Savo 2018.)

Etelä-Savon perhekeskustoiminnan lähtökohtana on toimia verkostotyön periaatteella. Toiminnan suunnittelu ja toteutus tehdään yhteistyössä siinä mukana olevien toimijoiden kanssa perheiden osallisuus huomioiden.

Monitoimijaisia perhekeskuskoordinaattorin koordinoimia varhaisen tuen verkostoja Etelä-Savon perhekeskustoiminnassa ovat:

- Kohtaamispaikkaverkosto
Verkosto suunnittelee ja kehittää kohtaamispaikkoja ja niissä tapahtuvaa toimintaa maakunnallisessa kohtaamispaikkaverkostossa sekä kuntien omista kohtaamispaikkatiimeissä. Perhekeskuskoordinaattori koordinoi yhdessä MLL:n Järvi-Suomen piirin perhekeskustoiminnan koordinaattorin kanssa kohtaamispaikkatoimintaa ja sen verkostoja. Tähän verkostoon kuuluvat kuntien avointen kohtaamispaikkojen yhteyshenkilöt. Kohtaamispaikkatoimintaa ohjaa kansalliset kohtaamispaikkatoiminnan kriteerit. Kohtaamispaikkatoimintaan liittyen on luotu lokikirja, mikä on tukemassa kohtaamispaikkatyöskentelyä. Uusia kohtaamispaikkoja on aloittanut toimintaansa maakunnan alueella perhekeskustoiminnan aikana. Kohtaamispaikkojen vertaisarviointia on tehty kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseksi. (Etelä-Savon perhekeskustoiminta Toimintasuunnitelma 2022)
- Perhekeskustoimijoiden verkosto
Verkostoon on nimetyt jäsenet ja tarpeen mukaan varajäsenet jokaisesta kunnasta, hyvinvointialue Eloisasta, keskeisimmistä järjestöistä ja seurakunnista ja kehittämisalosta (kuten eroauttaminen, systeminen työote, Ohjaamotoiminta jne.).
- Lapset puheeksi -verkosto
Maakunnalliset lapset puheeksi -kehittäjäryhmä ja kouluttajien verkosto
- Eroauttamisen verkosto
Verkostoon kuuluvat perheasianneuvottelukeskus Savonlinnasta ja Mikkelin seudun eroauttamisen kehittäjäryhmä (Etelä-Savon perhekeskustoiminta, Toimintasuunnitelma 2022)
- Systemisen lastensuojelun verkosto
Etelä-Savon hyvinvointialueen systemistä työtä koordinoi Syke-työryhmä, työryhmän jäsenenä ovat lastensuojelun ja lapsiperheiden palvelujen esihenkilöt ja palvelualuepäälliköt sekä kouluttajat. Työryhmän puheenjohtajana toimii lastensuojelun palvelupäällikkö.

Kuvio 2. Etelä-Savon perhekeskustoiminnan verkostot.

Kuva: Etelä-Savon perhekeskusverkoston toimijat (Kainulainen 2023).

4.2 Etelä-Savon lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä

Perhekeskustoiminnan johtamisvastuussa on maakunnallinen lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä, se aloitti toimintansa alkuvuodesta 2018. Johtoryhmän tehtäviin kuuluvat mm. strategia, yhteen sovittaminen, linjaukset, palvelukokonaisuus sekä perhekeskustoiminnan johtaminen. Työryhmässä on nimetyt jäsenet kaikista lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivista toimijoista maakunnan alueella: kuntien palvelut, hyvinvointialue Eloisan eri toimijat, Terveystalon edustus, keskeisimmät järjestöt ja seurakunnat, VIOLA ry, Monikulttuurityö Mimosa ry (Mikkelin alueella asuvien maahanmuuttajien kotoutumista tukeva kohtaamispaikka), MLL, Järvi-Suomen piiri, Etelä-Savon yrittäjät, Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta ja Savonlinnan seurakunta. Yhteistyöllä tavoitellaan palvelukokonaisuuteen liittyvien eri osa-alueiden kokonaisvaltaista yhteistä näkemystä ja linjauksia. Johtoryhmän jäsenet yhteistyössä vastaavat keskenään johtamisesta, linjauksista, strategiasta ja palveluita yhteen sovittavasta kokoamisesta. Perhekeskustoimintaa koordinoi perhekeskuskoordinaattori. Sopimuskaudeksi valitaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä tarkistetaan johtoryhmän jäsenet, tehtävät ja tavoitteet.

Maakunnallinen lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä kokoontuu pääasiassa kuukausittain, etäyhteydellä tai hybridimallilla. Puheenjohtaja yhdessä perhekeskuskoordinaattorin kanssa valmistelee kokouksen ja lähettää asialistan johtoryhmälle. Perhekeskuskoordinaattori toimii johtoryhmän sihteerinä. Kokouksutut ja muistiot lähetetään sekä jäsenille että varajäsenille. (Etelä-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma 2022-2023) (Hyvinvointialueen perhekeskusten kumppanuussopimus, Etelä-Savon hyvinvointialue 2022). Savonlinnan kaupunkia edustaa johtoryhmässä sivistystoimenjohtaja ja varalla kasvatus- ja opetuspäällikkö.

Perhekeskustoimintaan liittyy erilaisia ryhmätoimintoja. Osa ryhmistä on ammatillisesti ohjattuja ja osa vertaisryhmiä. Sopijaosapuolet sitoutuvat yhdessä suunnittelemaan, koordinoimaan ja toteuttamaan erilaisia ryhmätoimintoja. Jokaisen ryhmätoiminnan kohdalla sovitaan erikseen sen vastuutahoista ja sovitaan seuraavista asioista: ryhmätilojen käyttö, vetäjät ja vakuutukset. Pääsääntöisesti ryhmätoimintojen

toteuttamisessa ei makseta erillisiä korvauksia vaan eri toimijat antavat erilaisia resursseja toiminnan toteuttamiseen. Ryhmätoimintojen järjestämisessä mahdollistetaan myös vapaaehtoistoiminnan mahdollisuus. Ryhmätoimintojen tarkemmasta sisällöstä määritellään vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa. (Etelä-Savon hyvinvointialue 2022.)

4.3 Etelä-Savon perhekeskustoiminnan arviointi

Etelä-Savon perhekeskustoimintaa seurataan ja arvioidaan vuosittain. Seuranta sisältää monitoimijaisen kuntakohtaisen arvioinnin hyvinvointisuunnitelman mukaisten tavoitteiden toteutumisesta, perheille suunnatun kyselyn ja perhekeskustoimintaan liittyvien indikaattoreiden seurantatiedot. Tiedon keruu toteutetaan alkuvuodesta ja kootaan osana maakunnallista koordinoitua keväisin. (Etelä-Savon hyvinvointialue 2022.)

Kuva: Perhekeskuksen palvelukokonaisuus [Perhekeskustoimintamalli \(thl.fi\)](https://thl.fi)

Etelä-Savon hyvinvointialueen perhekeskustoiminnassa eri toimijoiden välisessä yhteistyössä:

- verkostoidaan perheiden tarpeita vastaava avoin toiminta, varhainen tuki ja palvelut yhteensoviteksi toimivaksi kokonaisuudeksi
- perustetaan, vahvistetaan ja kehitetään yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja ja alueellisesti toimivia perhekeskuksia
- otetaan lapset, nuoret ja perheet mukaan kehittämään, toteuttamaan sekä arvioimaan toimintaa ja palveluja
- vahvistetaan lapsi- ja perheystävällistä toimintakulttuuria ja sen mukaisia toimintatapoja
- yhteensovitetaan kaikkien lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien toiminta, resurssit ja palvelut perhelähtöiseksi kokonaisuudeksi (kunta, soite, järjestöt, seurakunta, yksityiset)
- sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja käytännöistä perhelähtöisten integroitujen palvelujen tarjoamiseksi

- koordinoidaan ja johdetaan yhteistyötä maakunnallisesti

Maakunnallisessa perhekeskustoiminnassa kaikilla lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimijoilla on oma erityisen tärkeä roolinsa. Kaikilla toimijoilla on yhteisvastuu asukkaidensa hyvinvoinnin edistämisestä, mutta kuntien rooli hyvinvoinnin rakentajana on ensisijainen. Soten rooli on tukea ja toimia yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Toimintaa ja palveluja suunnitellaan, koordinoidaan ja toteutetaan eri toimijoiden yhteistyössä ja kumppanuudessa. Kaikkien toimijoiden tulee vahvistaa lasten, nuorten ja perheiden ääntä ja osallisuutta sekä edistää lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamista päätöksenteossa. (Etelä-Savon-lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

4.4 Perhekeskustoiminnan resurssit ja rahoitus

Etelä-Savon perhekeskustoiminnan yhteistyö rahoitetaan sopijaosapuolten yhteiseen työhön sijoitetuilla resursseilla. Resurssit varataan kunkin toimijan omaan talousarvioon. Resurssien käyttöä yhteensovitetaan johtoryhmän työskentelyssä. Perhekeskustoiminnan yhteistyöhön haetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisia avustuksia tai muuta hankerahoitusta yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Yhteistyösopimuksen lisäksi toimijat voivat sopia kahdenkeskisiä kumppanuus- ja/tai avustussopimuksia. (Etelä-Savon hyvinvointialue 2022.)

Tällä hetkellä Savonlinnan kaupungin talousarviossa perhekeskusyhteistyöhön varattu resurssi on avoin päiväkotitilasto Tikantanssin kustannuspaikalla. Jatkossa Perhekeskustoiminta voitaisiin selvyyden vuoksi nimetä omaksi kustannuspaikakseen ja sen alle koota Tikantanssin ja kaupungin ylläpitämien taajamissa sijaitsevien kohtaamispaikkojen resurssit.

5 Avoin varhaiskasvatus Savonlinnassa

Avoin varhaiskasvatus on lapsiperheille suunnattua palvelua, johon lapset voivat osallistua joko yksin tai yhdessä vanhemman kanssa. Avoin varhaiskasvatus on erityisen tärkeää kotihoidossa oleville lapsille ja vanhemmille, sillä avoimet palvelut tarjoavat muun muassa virikkeitä, sosiaalisia kontakteja ja vertaistukea. Jo varhaisessa vaiheessa yhteisöön kuuluminen antaa lapselle mahdollisuuden harjoitella välttämättömiä taitoja, joita tarvitaan myöhemmin yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen.

Savonlinnan kaupungin järjestämä avoin varhaiskasvatus on osa sivistystoimialan varhaiskasvatuspalveluja. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä Etelä-Savon perhekeskustoiminnan kanssa.

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Varhaiskasvatus on pyrittävä järjestämään lähellä palvelun käyttäjiä ja paikallisia tarpeita vastaavina aukioloaikoina. Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatustilain mukaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana. (Opetushallitus 2022.)

Kuntien lisäksi avoimia varhaiskasvatuspalveluja tarjoavat myös kolmannen sektorin tahot. Yksi suurimmista avoimen palveluiden tarjoajista ovat evankelisluterilaiset seurakunnat. Toiminta perustuu kirkon varhaiskasvatuksen perusteisiin ja toiminnan tarkoituksena on lapsen yksilöllisen kasvun ja kodeissa tapahtuvan kristillisen kasvatuksen tukeminen sekä sosiaalisten taitojen harjaannuttaminen. Seurakunta on merkittävässä roolissa avoimen varhaiskasvatuksen järjestämisessä Savonlinnassa, etenkin taajamissa. Punkaharjulla ja Kerimäellä avoin varhaiskasvatus on tällä hetkellä kokonaan seurakunnan varassa.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan toteutus ja painopisteet vaihtelevat varhaiskasvatuksen järjestäjän päätösten mukaan. Avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoimintana. Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista. Avoin varhaiskasvatustoiminta voi tarjota esimerkiksi ulkoilua, leikkiä, taide- tai liikuntakasvatusta. Lisäksi avoin varhaiskasvatustoiminta voi tarjota huoltajille ohjattua yhdessäoloa lasten kanssa sekä muita sosiaalisia kontakteja. Avoimen toiminnan tulee olla suunniteltua, jotta varhaiskasvatustilain tavoitteet voidaan ottaa siinä huomioon. Tavoitteet tulee ottaa sitä kattavammin ja laaja-alaisemmin huomioon, mitä säännöllisemmin ja useammin lapset toimintaan osallistuvat. (Opetushallitus 2022.)

5.2 Avoin päiväkotitilaintanssi

Savonlinnan avoin päiväkotitilaintanssi toimii ja sijaitsee aivan kaupungin keskustassa, vanhassa tunnelmallisessa puutalossa. Tikantanssissa työskentelee kolme työntekijää, joista kaksi työskentelee myös perhe-työntekijöinä vuoroviikoin. Avoin päiväkotitilaintanssi on tarkoitettu kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Toimintaan osallistuminen on maksutonta, eikä vaikuta perheen mahdollisiin Kela-etuuksiin. Avoimessa päiväkodissa toimitaan yhdessä: leikitään, lauletaan ja askarrellaan. Yhteisten toimintahetkien ja vapaan leikin lomassa on mahdollisuus keskusteluun ja vuorovaikutukseen toisten aikuisten ja henkilökunnan kanssa. Toimintaan osallistuminen ei edellytä ennakoilmoittautumista. Avoimessa päiväkodissa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.

Maanantaisin Tikantanssissa on avointa toimintaa klo 9–15 ja perjantaisin klo 9–12. Tiistaisin sekä keskiviikkoin avointa toimintaa tarjotaan iltapäivisin klo 13–15. Tiistai-iltaisin järjestetään Pop up -vierailuja eri aiheista noin kerran kuukaudessa. Paikalle on kutsuttu asiantuntijoita esimerkiksi Eloisasta, Viola ry:stä ja SPR:stä. Asiakaspalautteiden perusteella on todettu, että Pop up -asiantuntijavierailut kerran kuukaudessa

on riittävän usein, koska asiakkaat kaipaavat eniten toistensa tapaamista. Torstaisin vauvaperheet kokoontuvat. MLL perheiltoja järjestetään keskiviikkoiltaisoin noin kerran kuukaudessa.

Tikantanssin toimintaa on pyritty jalkauttamaan taajamiin pienimuotoisesti keväällä 2023. Kohtaamispaikkatoimintaa on järjestetty yhteistyössä seurakunnan kanssa seurakuntakodeilla. Suunniteltuja käyntejä taajamiin eli Punkaharjulle, Savonrannalle ja Kerimäelle on ollut keväällä 2023 yhden kerran. Savonrannan käynti ei toteutunut. Syksyille 2023 Tikantanssi suunnitteli Savonrannalle yhden käynnin, marraskuulle. Kerimäen ja Punkaharjun kohtaamispaikkoihin ei jalkauduttu syksyn 2023 aikana.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan kehittämisen näkökulmasta lapsiperheiden kohtaamispaikkatoimintaa ja avointa varhaiskasvatusta pitäisi jatkossa jalkauttaa suunnitellusti ja säännöllisesti myös Punkaharjulla ja Kerimäelle, jotta palvelujen saavutettavuus voitaisiin tasapuolisesti turvata myös keskustaaajaman ulkopuolella asuvien perheiden osalta.

5.3 Kerhotoiminta Tikantanssissa

Kerhotoiminta on tarkoitettu kaikille kunnallisen ja kunnan tukeman varhaiskasvatuksen ulkopuolella oleville alle kouluikäisille lapsille. Kerho tarjoaa lapselle monipuolista ohjattua toimintaa. Yhdessä tekemisen ja leikin kautta lapset saavat uusia kokemuksia sekä oppimisen iloa. Kerhotoiminta tukee perheiden kasvatus-työn ohella myös vanhempien jaksamista; sillä aikaa kun lapsi saa leikkiseuraa ikätovereiltaan, on vanhemmalla hetki aikaa hengähtää. Keväällä 2023 toteutetusta asiakaskyselystä selviää, että Savonlinnan alueen perheet ovat hyötynet järjestetystä kerhotoiminnasta. Kerhot ovat antaneet mukavaa sisältöä arkeen, lapsille uusia leikkikavereita ja mielekästä tekemistä.

Tikantanssissa toimii kaksi kerhoa, Nepparit ja Naperot. Tiistaisin ja keskiviikkoisin leikkitaitoja harjoittavat Neppari-kerholaiset ovat iältään 3–5-vuotiaita. Napero-kerholaiset ovat 2–3-vuotiaita ja kokoontuvat kerran viikossa, torstaisin. Kerhossa leikitään, lauletaan, askarrellaan ja yhdessä tekemisen kautta kehitetään sosiaalisia taitoja. Kerhoon otetaan mukaan omat eväät. Kerhotoimintaan ilmoitaudutaan kauden alkaessa täyttämällä sähköinen lomake kaupungin nettisivuilla. Kerhoa ohjaa varhaiskasvatuksen opettaja sekä lastenhoitaja. Lapsia on kerhossa noin kymmenen kerrallaan.

5.4 Maahanmuuttajaperheet varhaiskasvatuksessa

Tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen vaikuttaa positiivisesti myös heidän koulumenestykseensä. Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen mahdollistaa lisäksi maahanmuuttajavanhempien, erityisesti äitien, osallistumisen kotoutumispalveluihin, ja sitä kautta mahdollisesti myös työmarkkinoille. Myös laki kotoutumisen edistämisestä korostaa arkipäiväisten tilanteiden ja lähiyhteisöiden, kuten päiväkodin merkitystä kotoutumiselle. (Saukkonen 2020.) Laadukkaan varhaiskasvatuksen on todettu olevan yhteydessä myös perheiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Maahanmuuttajataustaisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on kuitenkin vähäisempää kuin kantasuomalaisilla. Näin on erityisesti alle 3-vuotiaiden osalta. (Tuononen 2021.)

Savonlinnassa maahanmuuttajaperheiden sekä eri uskontoa tunnustavien tai uskonnottomien perheiden mahdollisuus saada tasavertaista tukea avoimesta varhaiskasvatuksesta on vähäinen etenkin Punkaharjulla ja Kerimäellä, ottaen huomioon seurakunnan olevan ainoa palvelun tarjoaja. Savonlinnan alueen maahanmuuttajaperheet ovat pääosin hakeutuneet varhaiskasvatuksen asiakkaiksi, mikä osaltaan selittää sen, että

avoimessa varhaiskasvatuksessa ei juuri maahanmuuttajaperheitä asiakkaina näe, toisaalta taajamissa ei palveluja ole tarjolla (Savonlinnan maahanmuuttajapalvelut Navigaattori 10/2023). Neuvolat ovat avainasemassa kertomaan maahanmuuttajaperheille avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta ja perheiden palveluista, koska he kohtaavat säännöllisesti alle kouluikäisten lasten perheet arjessaan. Savonlinnassa pitäisi kehittää yhteistyötä Savonlinnan kansanopiston, maahanmuuttajapalvelu Navigaattorin sekä Linnalan kansainvälisen kohtaamispaikkatoiminnan kesken, jotta avoimen varhaiskasvatuksen tunnettavuutta saataisiin lisättyä kotouttamispalvelujen yhteydessä.

Kansalaisopisto Linnalassa toimiva kansainvälinen kohtaamispaikka organisoii monikulttuurista vapaaehtoistoimintaa, joka ei kuitenkaan ole suunnattu erityisesti lapsiperheille. Toiminnassa on mukana suomalaisia ja maahanmuuttajataustaisia vapaaehtoisia. Vapaaehtoiset järjestävät kerhotoimintaa ja tapahtumia tai toimivat tukihenkilöinä maahanmuuttajille. Linnala tukee maahanmuuttajien omaehtoista toimintaa mm. tarjoamalla tiloja kerhoille ja tapahtumille. Yhteistyötä Linnalan vapaaehtoisten toimijoiden kanssa voisi kehittää esimerkiksi viemällä lapsiperheiden kerhoja Punkaharjulle ja Kerimäelle. Lasten harrastustoiminnan lisäämiseksi kaupunki voisi tarjota esimerkiksi liikuntasalit vapaaehtoisten vetäjien käyttöön maksutta. Tätä toimintamallia hyödynnetään mm. Joroisten kunnassa. Avoimessa varhaiskasvatuksessa voidaan hyödyntää erilaisia kerhoja, jotka on suunnattu juuri maahanmuuttajaperheille.

6 Avoin kohtaamispaikkatoiminta lapsiperheille Savonlinnassa

Avoimia kohtaamispaikkoja lapsiperheille Savonlinnan keskustassa ovat avoin päiväkotit Tikantanssin (Olavinkatu 42) ja lisäksi mm. evankelisluterilaisen seurakunnan toiminta, Mannerheimin lastensuojeluliiton MLL kohtaamispaikka (Savonkatu 1), 4H toimipiste (Tulliportinkatu 9) sekä Nuorten naisten kristillinen yhdistys NNKY (Koulukatu 18).

6.1 Seurakunnan lapsityö Savonlinnassa

Seurakuntien lapsi- ja nuorisotyö tavoittaa suuren määrän lapsiperheitä omassa toiminnassaan, ja ne tarjoavat monipuolista yhteisöllistä toimintaa ja palveluja. Seurakunnat järjestävät mm. perhekerhoja, leirejä ja vertaistuellista toimintaa. Savonlinnan evankelisluterilaisen seurakunnan laaja toiminta, palvelut ja tilat ovat osa perhekeskustoimintaa ja tarjoavat lapsille, nuorille ja perheille yhden vaihtoehdoisen osallistumiskanavan. Erityisen suurena järjestöjen ja seurakunnan rooli avoimen toiminnan ja varhaisen tuen järjestäjänä näyttäytyy kaupunkikeskustojen ulkopuolella ja maaseutualueella. Keskeisenä palvelun tuottajana seurakunta toimii mm. perheasioiden sovittelussa Etelä-Savossa. (Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

Savonlinnan seurakunnan varhaiskasvatuksen säännöllisesti kokoontuvaa toimintaa ovat päiväkerhot ja perhekerhot keskustassa ja taajamissa. Seurakunnan päiväkerho on ohjattua toimintaa 3–6-vuotiaille lapsille. Päiväkerho kokoontuu kerran viikossa, ja kestää 2–3 tuntia. Kerhon toiminta koostuu hartaushetkestä, liikunta- ja musiikkituokiosta, luovasta toiminnasta, omien eväiden syömisestä, vapaasta leikistä ja satuhetkestä. Päiväkerhossa lapsia ohjaavat koulutetut lastenohjaajat. Päiväkerhot ovat maksuttomia.

Perhekerhoissa tavataan toisia perheitä, leikitään, askarrellaan, vietetään hartaushetki sekä syödään yhdessä välipalaa. Iltaperhekerho toimii samalla periaatteella kuin perhekerho.

Kirkkomuskari on seurakunnan järjestämää muskaritoimintaa alle kouluikäisille lapsille. Maanantaiaamuisin kirkkomuskari kokoontuu perhekerhon yhteydessä Savonlinnan seurakuntakeskuksella. Muskari on mukava yhdessäoloa musisoiden, laulaen, lorutellen, leikkien ja liikkuen. Muskaria pitävät seurakunnan koulutetut lastenohjaajat.

Seurakunnan tiloissa järjestettävä perhekerho on toiminut Punkaharjulla ja Kerimäellä perheiden kohtaamispaikkana kerran viikossa. Savonrannalla seurakunnan perhekerho on toiminut perheiden kohtaamispaikkana viitenä torstaina syksyn 2023 aikana. Näihin kohtaamispaikkoihin Savonlinnan kaupungin avoin päiväkotit Tikantanssin on mahdollista jalkautua. Jalkautumista on ollut kerran vuodessa, joko keväällä tai syksyllä. Punkaharjulle ja Kerimäelle kaupungin avoin varhaiskasvatus on jalkautunut keväällä 2023 ja Savonrannalle syksyllä 2023.

6.2 4H-yhdistys

4H on valtakunnallisesti toimiva, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, joka auttaa lapsia ja nuoria löytämään itselleen mielekästä tekemistä ja monipuolisen harrastuksen. Savonlinnan 4H-yhdistys toimii koko Savonlinnan alueella (Savonlinna, Kerimäki, Punkaharju ja Savonranta). Yhdistys tarjoaa lapsille

iltapäiväkerhotoimintaa, 4H-kerhoja ja kesäisin leirejä ja leikkipuistotoimintaa. Savonlinnan 4H-yhdistys on mukana monien tapahtumien, retkien ja tempausten järjestelyissä. (<https://savonlinna.4h.fi/>)

6.3 Mannerheimin lastensuojeluliitto MLL

MLL (Mannerheimin lastensuojeluliitto) on poliittisesti ja sitoutumattomasti avoin ja valtakunnallinen järjestö. Järjestön päätehtävänä on lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen. Peruseriaatteita järjestöllä ovat mm. arjen arvostus, avoimuus ja kumppanuus. Mannerheimin lastensuojeluliiton toimintaa ohjaavia arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisuus sekä yhdenvertaisuus. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017.) Kesällä 2023 MLL järjesti toimintaa Savonlinnan leikkipuistoissa sekä omassa kohtaamispaikassaan.

Savonlinnassa MLL kokoontuu perhekahvilan merkeissä Tikantanssin avoimessa päiväkodissa joka kuukauden ensimmäinen keskiviikko klo 17.00–18.30. MLL järjestää myös satunnaisesti toimintaa lapsiperheille omassa kohtaamispaikassaan Savonkadulla Savonlinnan keskustassa. Kesällä 2023 MLL järjesti leikkipuistotoimintaa Savonlinnan alueen leikkipuistoissa sekä omassa kohtaamispaikassaan, kerran viikossa (<https://savonlinna.mll.fi/>). Kerimäellä MLL perhekahvila on toiminut torstaisin kirjaston yhteydessä sekä seurakunnan perhekerhon tiloissa. Punkaharjulle suunnitellaan perhekahvilaa, mahdollisesti entisen kunnantalon tiloihin. Toimintaa pyritään järjestämään vapaaehtoisten toimijoiden voimin sekä MLL Järvisuomen yhdistyksen tuella.

6.4 Nuorten naisten kristillinen yhdistys NNKY

NNKY (Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys) on eri ikäisten, rohkeasti toistensa, yhteisöjensä ja koko maailman hyväksi toimivien naisten ja tyttöjen ekumeeninen liike. Ajatuksena on rakentaa yhdenvertaista, oikeudenmukaista ja välittävää yhteiskuntaa, jossa kaikkien on turvallista elää ja toimia. NNKY vaikuttaa ja viestittää tasa-arvokysymyksistä ja tukee tyttöjä ja naisia eri elämänvaiheissa.

Suomessa kokoontuu NNKY:n 22 paikallisyhdistystä monenlaisen yhdessä tekemisen, oppimisen ja kohtaamisen merkeissä. Yhdistyksistä kaksi on ruotsinkielisiä. Suomen NNKY-liitto toimii itsenäisiä NNKY:n paikallisyhdistyksiä tukevana ja yhdistävänä keskusjärjestönä. Kamalat äidit -ryhmät murrosikäisten lasten äideille ja Voimasiskot, naisten voimaantumisyhdistykset ovat Suomen NNKY-liiton koordinoimaa vertaistoimintaa. Molempia vertaisryhmiä järjestetään eri puolilla Suomea yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Savonlinnassa NNKY:n vertaisryhminä toimivat Kamalta äidit -ryhmä murrosikäisten vanhemmille, sekä masukahvila ja masumuskari odottaville äideille. Villis-neulontakerho kokoontuu parittoman viikon maanantaisin. Torstaisin kokoontuu Voimasiskot-vertaisryhmä, jonka tarkoituksena on antaa naisille työkaluja omien tunteiden ja voimavarojen tunnistamiseen. NNKY tekee yhteistyötä neuvoloiden kanssa ns. kriisiraskaus ja aborttiasiakkaiden tukemiseksi. Itu-työllä autetaan kriisiraskaustilanteessa olevia, raskauttaan vaikeassa tilanteessa jatkavia ja abortin läpikäyneitä tyttöjä ja naisia yksilö- ja vertaistuen avulla. Palvelut ovat ilmaisia ja luottamuksellisia. NNKY:n toiminnan ohjaajina toimivat terveydenhoitoalan ammattilaiset, kättilö ja terveydenhoitaja.

Vuonna 2022 NNKY Savonlinnan yhdistys sai hankerahoituksen STEA:lta kohtaamistaide-hankkeeseen kolmeksi vuodeksi. Kohtaamistaiteen ryhmissä tavoitteena on pyrkimys hyvään ja osallisuutta lisäävään toimintakulttuuriin. Taidetoiminnassa vallalla on käytännön etiikka, jossa taiteen tekeminen ja arvostava

toisensa kohtaaminen ovat tärkeitä. Kohtaamistaitteessa tavoitteena on kohtaaminen, arvostus ja ulkoisen kauneuden näkeminen ja kokeminen. Kohtaamistaitteen eettisyys rakentuu kasvatus- ja hyvinvointialojen etiikan varaan. (<https://www.kohtaamistaide.fi/kohtaamistaide/>)

7 Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatuksen perhetyö

Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatuksen perhetyö on ennaltaehkäisevä työmuoto, joka on osa varhaiskasvatuspalveluja. Perhetyöntekijöiden asemapaikkana toimii avoin päiväkotikoti Tikantanssi. Perhetyön tavoitteena on tarjota lapsiperheille tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oikea-aikainen tuki voi ehkäistä perheiden ongelmien kasvamista, syrjäytymistä ja esimerkiksi lastensuojelun tarvetta. Perhetyöstä voi saada apua esimerkiksi silloin, jos voimavarat ovat vähissä tai perheessä on pitkäaikaisrautaa tai äkillinen kriisi kohtaa.

Perhetyöntekijä aloittaa työskentelyn palvelutarpeen arvioinnilla, jossa selvitetään perheen tilanne kokonaisvaltaisesti. Alussa käydään läpi vanhempien voimavaroja ja pohditaan asioita, joissa vanhempi tarvitsee tukea. Savonlinnan kaupungin tarjoamassa perhetyössä korostuu lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvä tuki. Kodinhoidollisia tehtäviä tehdään vähemmän kuin hyvinvointialue Eloisan vastaavassa palvelussa. Perhetyötä tehdään varhaiskasvatuksen ja lapsen näkökulmasta. Perhetyöntekijät käyvät lapseen liittyviä kasvatuskeskusteluja huoltajien kanssa, pohtivat perheelle sopivia kasvatuskäytäntöjä ja tukevat niiden toteuttamista.

Perhetyöntekijä voi tukea perhettä esim. päivärytmin muodostumisessa, lasten hoidossa ja kasvatuksesta antaa tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä. Perhettä voidaan ohjata päivärytmiin, ruokailuun ja nukkumiseen liittyvissä asioissa sekä tukea vanhempien ja lasten vuorovaikutusta. Perhetyöhön ovat oikeutettuja perheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia. Savonlinnan kaupungilla on kaksi perhetyöntekijää, jotka työskentelevät vuoroviikoin Avoin päiväkotikoti Tikantanssissa ja perhetyössä. Ajoittain he toimivat myös toistensa työpareina, jos tilanne sitä vaatii. Molemmat perhetyöntekijät omaavat vankan ammattitaidon varhaiskasvatuksen parista vuosien ajalta. Tarvittaessa perheitä ohjataan muihin, esimerkiksi hyvinvointialueen tai varhaiskasvatuksen palveluihin.

Ennaltaehkäisevä perhetyö on pääsääntöisesti lyhytkestoista, mutta tarpeen ja tilanteen niin vaatiessa voidaan yksittäisen perheen kanssa työskennellä useampi vuosi. Näissä pitkittyneissä tapauksissa syynä voi olla esim. vanhempien voimavarojen tukeminen, jos perheeseen on syntynyt useampi lapsi pienellä iällä. Myös huoltajien mielenterveydelliset syyt ovat tänä päivänä kasvavassa määrin palveluntarpeeseen vaikuttava tekijä. Palvelun jatkamista ja sen vaikuttavuutta tarkastellaan säännöllisesti ja keskustelua käydään myös perheen kanssa. Tarvittaessa ohjataan perhe eteenpäin vahvemman tuen piiriin.

Vanhemmalle, joka on jo mukana avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa, voi kynnys lisäavun hakemiseksi olla matalin kohtaamispaikassa, jonka työntekijöihin hän on luonut luottamuksellisen suhteen. Työntekijälle rakentuu puolestaan toistuvissa kohtaamisissa ymmärrys perheen elämäntilanteesta ja mahdollisista lisäavun tarpeista. Työntekijät tunnistavat vanhemmat ja lapset, jotka voisivat hyötyä yksilöllisestä ohjauksesta. Tuen tarve voi liittyä perheen kulttuuritaustaan, vähävaraisuuteen, perhetilanteeseen tai lapsen kasvatukseen. Luotettavalle työntekijälle on mahdollista kertoa esimerkiksi perheen vaikeasta taloudellisesta tilanteesta. (Majlander ym. 2023.)

8 Hyviä käytänteitä muissa kunnissa

8.1 Helsingin kaupungin leikkipuistotoiminta

Helsingin leikkipuistot muodostavat 70 leikkipuiston ja perhetalojen verkoston. Leikkipuisto on turvallinen ajanviettopaikka, jossa järjestetään monipuolista toimintaa sisällä ja ulkona, vauva- ja lapsiperheille sekä koululaisille arkipäivisin. Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista perustuen Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Leikkipuistoissa järjestetään mm:

- Vauvaperheohjausta neuvolan perhevalmennuksen jatkoksi;
- Kerhoja kotihoidossa oleville lapsille kahden vuoden iästä esiopetuksen alkamiseen saakka;
- Iltapäivätoiminta on tarkoitettu 1.–2.-luokkalaisille ja erityisen tuen oppilaille;
- Tänäpäivä tavataan -kahvila on osa leikkipuistojen ja perhetalojen vauva- ja lapsiperhetoimintaa. Tänäpäivä tavataan -kahvila edistää eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kohtaamista, yhdessä toimimista ja keskustelua suomen kielellä viihtyisässä ja kiireettömässä ympäristössä. Aikuiset tutustuvat toisiinsa ja lapset saavat leikkikavereita;
- Ryhmämuotoista uniohjausta 6–12 kuukauden ikäisen vauvan perheille yhdessä perhekeskuksen lapsiperheiden sosiaalihojajien kanssa;
- Musiikki, leikki ja lorutuokioita sekä tapahtumia ympäri vuoden.

Koululaisten loma-aikoina; syys-, joul-, talvi- ja kesälomalla, osa leikkipuistoista järjestää koululaisille maksutonta päiväleiritointia ja ohjattua loma-aikojen toimintaa. Kesäisin leikkipuistot järjestävät maksuttoman kesäruokailun alle 16-vuotiaille. ([Tervetuloa leikkipuistoon \(windows.net\)](https://www.hel.fi/leikkipuistot))

Seurat, järjestöt, yhteisöt, yritykset ja yksityiset henkilöt voivat varata iltta- ja vapaa-ajan käyttöönsä Helsingin kaupungin koulujen (luokka-, ruokasali- ja juhlasalitiloja), oppilaitosten, leikkipuistojen ja päiväkotien tiloja ([Varaa koulujen, päiväkotien, leikkipuistojen ja työväenopistojen tiloja | Helsingin kaupunki](#)).

Helsingin kaupungin leikkipuistotoiminta

- Helsingin kaupunki tarjoaa metsä- ja ulkoleikkitoiminnan kerhoja, jotka ovat suunnattu 2-5 vuotiaalle lapsille. Kerhoissa toimintaa on 2. 5 h- 3 h, yhtenä-neljänä päivänä viikossa. Kerhotoiminta on suunnattu kotihoidossa oleville lapsille kahden vuoden iästä maksuttoman esiopetuksen alkamiseen saakka. Kerhotoimintaan voivat osallistua myös kotihoidon tuella olevat lapset.
- Helsingin kaupungilla leikkipuistoissa (osana varhaiskasvatusta) tarjotaan monipuolista toimintaa lapsiperheille, alueen kohtaamispaikkana. Aamupäivisin huomioidaan toiminnassa pikkulapsiperheet, iltapäivisin toiminta suunnattu koululaisille. Ohjaajina varhaiskasvatuksen ammattilaiset.
- <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/leikkipuistot/Tervetuloa%20leikkipuistoon.pdf> .

8.2 Joensuun kaupungin leikkipuistotoiminta

Joensuun kaupungilla on noin 100 leikkipuistoa, joista osassa järjestetään kesäisin toimintaa. Toiminta-aika on arkipäivisin klo 9—14.30 ja puolenpäivän aikaan on ruokailutauko, jolloin lapset syövät omat eväät. Leikkikenttätöiminta on tarkoitettu pääasiassa 4—10-vuotiaille. Yli neljävuotiaan voi jättää kentälle ilman omaa valvojaa, alle neljävuotiaalla on oltava oma aikuinen hoitaja mukana. Leikkikenttäohjaajat ovat joensuulaisia opiskelijoita ja koululaisia. Jokaisella kentällä on vastaava ohjaaja ja 3—4 leikkikenttäohjaajaa. Leikkikenttien ohjaajat tiedottavat toiminnasta viikko-ohjelmalla. Toiminta on maksutonta. <https://www.joensuu.fi/avoin-varhaiskasvatus-ja-leikkikenttatoiminta>

Leikkipaikkojen tarjontaa täydentävät koulujen ja päiväkotien pihat, joissa voi käydä liikkumassa ja leikkimässä niiden aukioloaikojen ulkopuolella. Kaupunki pitää osaa leikkipaikoista kunnossa myös talvisin. Kunnossapitotyöt pitävät sisällään mm. lumien auraamista ja lumenpoistoa leikkivälineistä.

Savonlinnassa leikkipuistoja kaupunkialueella on 16, Punkaharjulla 4, Kerimäellä 8 ja Savonrannalla 1. Osa puistoista on huonokuntoisia, eivätkä kaikki täytä EU:n leikkialueiden turvallisuusvaatimuksia. Mikäli leikkipuistojen kuntoa ja ylläpitoa tehostettaisiin, ne toimisivat osaltaan alueen perheiden kohtaamispaikkoina. Kesällä 2023 leikkipuistoissa järjestettiin toimintaa lapsiperheille ja koululaisille mm. MLL, 4H sekä seurakunnan toimesta. 4H järjestää kesä-heinäkuussa Hevostorin leikkipuistossa joka arkipäivä klo 10–15 ohjattua leikkipuistotoimintaa.

8.3 Varkauden Perheentalo

Varkauden Perheentalo on ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämä matalan kynnyksen kohtaamispaikka kaikille lapsille aikuisineen. Painotus toiminnan tarjoamisessa kohdistuu kaikenikäisille lapsille perheineen ja läheisineen. Koululaiset ja isovanhemmat ovat tervetulleita mukaan toimintaan. Työssäkäyviä vanhempia tavoitettiin toimintaan viikonloppu- ja ilta-aukioloajoilla.

Varkauden perheentalo

- Vuonna 2022 Avoimessa leikkitoiminnassa tilastoitiin yhteensä 5015 (2021 4259) käyntiä.
- Erityislapsi-perheille ja odottajille järjestettiin kohdennettuja tilaisuuksia, tapahtumia ja retkiä.
- Jalkautuvaa työtä tehtiin kesän Puistokerhojen kautta eri asuinalueiden lähipuistoissa ja Joroisissa. Puistokerhoihin osallistui 421 kävijää.
- Työssäkäyviä lapsiperheitä tavoitettiin markkinoimalla aktiivisemmin ilta- ja viikonloppuaukioloja sekä järjestämällä tapahtumia. Ketterä reagointi toiveisiin edes auttoi myös alakoulukäisten lasten tavoittamista toimintaan yhä enenevässä määrin.

Varkauden Perheentalo rakentuu verkostoyhteistyön voimin ja toiminta perustuu vahvasti kansalaistoiminnan ja osallisuuden vahvistamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että Perheentalossa tapahtuva toiminta, kuten erilaiset ryhmätoiminnat, vertaistukiryhmät, kerhot ja tapahtumat ovat yhteistyöverkoston tuottamia.

Myös vapaaehtoistoiminta nousee keskiöön. Vapaaehtoisena talon toimintaan voi osallistua esimerkiksi toimintojen ohjaajana, tapahtumien järjestämisapuna tai vaikkapa perhekahvilan vetäjänä. Vapaaehtoistoiminta voi olla satunnaista tai säännöllisesti toistuvaa. Perheentalon työntekijät koordinoivat nämä toiminnot osaksi sujuvaa Perheentalon arkea. (<https://ensijaturvakotienliitto.fi/lapsenkengissa/perheentalo/>)

8.6 Kuopion Perheentalo

Pelastakaa Lapset ry vastaa Kuopion Perheentalon toiminnasta. Toimintaa rahoitetaan STEA:n myöntämällä hankerahoituksella sekä Kuopion kaupungin myöntämällä avustuksella. Perheentalolla järjestetään monipuolista toimintaa avoimesta leikkitoiminnasta suljettuihin vertaisryhmiin. Toimintaa toteutetaan yhteistyössä Kuopion kaupungin, järjestöjen, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Perheentalo tarjoaa lapsille ja perheille avointa leikkitoimintaa, vertaistoimintaa ja vertaistukiryhmiä, teemailtoja, tapahtumia ja tapaamisia sekä toimintaympäristön vapaaehtoistoiminnalle. Lapsille tarjotaan varhaiskasvatustoimintaa ja lapsiperheille tietoa, asiantuntemusta ja neuvontaa.

Kuopion Perheentalo-pelastakaa lapset ry

Kesällä Kuopion Perheentalo on avoinna ti-to klo 9–14. Kesä aukioloaika palvelee esimerkiksi lomailevia ja työttömiä alueen perheitä. Koululaisten mukaan ottaminen Perheentalolle mahdollistaa koko perheen yhteisen ajanvieton vertaistuen äärellä.

Perheentalon toiminta jalkautuu kuukausittain Maaningalle kaikkien perheiden illat tapahtuman. Lapsiperheiden palvelujen jalkautumisella kohtaamispaikkoihin mahdollistetaan esim. perhekeskuksen ammattilaisten matalan kynnyksen kohtaamiset perheiden kanssa. Illoissa on avoimen kohtaamisen lisäksi vaihtuvaa ohjelmaa. Iltoja järjestää Perheentalon kanssa mm. Kuopion kaupungin nuorisotyö, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Maaningan paikallisyhdistys, Maaningan Martat ry sekä Kallaveden seurakunta. Maaninkalaiset yrittäjät ovat tukeneet iltoja esimerkiksi tarjoamalla iltapalatarvikkeita. Aktiivinen yhdistystoiminta mahdollistaa monipuolisen tarjonnan.

8.4 Mikkelin avoin kohtaamispaikka Koppa

Mikkelin Koppa

Mikkelin Koppa – avoimen kohtaamispaikan toiminta-ajan ulkopuolella toimii useita vertaistukiryhmiä, järjestöjen ja yhdistysten vetäminä. Kopan tiloissa kokoontuvat mm. Vipinä-ryhmä, joka on alakouluikäisten Nepsy-lasten vanhemmille suunnattu vertaisryhmä (nepsy: kehityksellisiä neuropsykiatrisia häiriöitä, joita ovat mm. autismin kirjo, ADHD, Touretten oireyhtymä ja oppimisvaikeudet). Ryhmä toimii nuorisotyön ohjaamana.

Kopassa kokoontuu myös ICDP- kannustava vuorovaikutusryhmä. ICDP-ryhmän tavoitteena on tukea ja edistää kunnioittavaa ja empaattista vuorovaikutusta <https://tuntu.fi/icdp-eli-kannustava-vuorovaikutus>, ryhmää ohjaa Viola Ry. Ryhmä tarjoaa tietoa vanhemmuudesta ja mahdollisuuden pohtia omaa vanhemmuutta toisten kanssa, perustuen kansainväliseen ICDP ohjelmaan. Maanantaisin kokoontuu Eloisan neuvolan toimesta uhmaikäisten lasten vanhempien ryhmä.

Kohtaamispaikka mahdollistaa toimintaympäristön järjestöjen, seurakuntien, avoimen varhaiskasvatuksen, lapsi ja perhepalvelujen sekä alueen sidosryhmien ja vapaaehtoisten yhteistyölle. Kopassa jaetaan tietoa koko Mikkelin talousalueella kokoontuvista avoimista ryhmistä, esite on selkeä ja siitä hahmottuu valinnan mahdollisuus eri järjestäjien osalta. Kopan viikko-ohjelma on myös selkeä.

- <https://fi-fi.facebook.com/lapsiperheverkosto> Mikkelin lapsiperheverkosto kokoaa lasten parissa toimivat tahot yhteen, ilmoitustaulu helpottaa lapsiperheitä poimimaan sopivat palvelut ja tapahtumat

8.5 Mikkelin avoin varhaiskasvatus ja avoin päiväkoti

Mikkelin avoin varhaiskasvatus toimii erittäin kustannustehokkaasti. Toimintaa toteutetaan yhden osa-aikaisen lastenohjaajan voimin neljässä eri päiväkodissa viikon aikana. Lastenohjaaja työskentelee aamupäivisin noin kaksi tuntia kerrallaan kunkin päiväkodin yhteydessä olevassa ryhmätallassa, joka on varattu avoimeen päiväkotitoimintaan. Hän tekee yhteistyötä avoin kohtauspaikka Kopan koordinaattorin kanssa. Perjantaisin on varattu toiminnan suunnitteluaikaa. Lastenohjaajan työaika viikossa on 20 h.

Mikkelin kaupungissa toimii tällä hetkellä neljä avointa päiväkotiä:

- Jussin tupa (Lähemäen lastentalo, Lähemäenkatu 11 A), maanantaisin klo 8.30-11.30
- Poukama (Rantakylän päiväkoti, Vanhamäentie 2a), tiistaisin klo 8.30-11.30
- Puuhatupa (Ristiinan päiväkoti, Brahentie 54), keskiviikkoisin klo 9-12
- Runoranta (Kattilansillan päiväkoti, Laajalammintie), torstaisin klo 8.30-11.30

Mikkelin avoin päiväkoti on tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän huoltajilleen/hoitajilleen. Asiakkaat voivat käydä avoimessa päiväkodissa oman aikataulunsa mukaan, eikä ennakkoilmoittautumista tarvita. Toiminta on maksutonta ja koostuu mm. laulusta, leikistä ja kädentaidoista.

9 Avoimen varhaiskasvatustoiminnan tarvekartoitus Savonlinnassa

Savonlinnan keskustassa sijaitseva avoin päiväkotikoti Tikantanssi vastaa tällä hetkellä onnistuneesti keskustaa- jaman alueella asuvien perheiden tarpeisiin yhdessä muiden toimijoiden kanssa. MLL kohtaamispaikka pal- velee keskustan asukkaita ja järjestää toimintaa Tikantanssissa kerran kuussa kokoontuvassa perhekahvi- lassa. Tämän ohella MLL järjestää toimintaa myös omassa kohtaamispaikassaan ainakin kerran viikossa, torstai-iltais- in. Keskustan alueella seurakunta järjestää perhekerhoja, päiväkerhoja sekä mm. vauvamuska- ria säännöllisesti. Toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä alueen toimijoiden kanssa kaksi kertaa vuodessa kokoontuvassa kohtaamispaikkatiimissä.

Palvelujen tarvetta selvitettiin keväällä 2023 tehdyllä asiakaskyselyllä, jota jaettiin laajalti Savonlinnassa, Punkaharjulla, Kerimäellä ja Savonrannalla. Yhteistyötä tehtiin mm. neuvolan, seurakunnan, kirjaston, te- hostetun perhetyön ja päiväkotien kanssa. Paikallisten yhdistysten ja järjestöjen kanssa kohdattiin mm. Jär- jestö- ja kolmosen kautta. Kerimäki seura, SOS-lapsikylä, MLL, Pelastakaa lapset, 4H, NNKY, Kylät vire - hanke ja Lapsen tuki Tuta-hanke olivat yhteistyökumppaneina mukana toiminnan suunnittelussa hankkeen aikana. Hankkeen aikana hankekoordinaattori kävi tutustumassa Kuopion ja Varkauden perheentaloihin. Hän vieraili Mikkelin kohtaamispaikka Kopassa sekä Mikkelin avoimessa varhaiskasvatuksessa. Mikkelin avoimen varhaiskasvatuksen toimintamallia on käytetty pohjana Savonlinnan toimintasuunnitelmassa.

Maahanmuuttajaperheiden tilanteesta Savonlinnassa keskusteltiin Navigaattorissa (Savonlinnan kotoutta- mispalvelut ja Linnalan kansainvälinen kohtaamispaikkatoiminta). Helsingin kaupungin leikkipuisto-ohjaajat kertoivat yhteistyöpalaverissa maahanmuuttajaperheiden ohjaamisesta avoimessa varhaiskasvatuksessa. Materiaalit kotouttamista tukevista menetelmistä löytyvät liitteenä, näitä voi hyödyntää myös Savonlinnan avoimessa varhaiskasvatuksessa sekä kohtaamispaikkatoiminnassa.

9.1 Palvelujen tarve Punkaharju, Kerimäki ja Savonranta

Asiakkaiden tavoitettavuuden kannalta on tärkeää, että kohtaamispaikka sijaitsee lähellä perheitä, hyvien kulkuyhteyksien päässä. Palvelujen tarvekartoituksen perusteella voidaan todeta, että Punkaharju, Kerimäki ja Savonranta tarvitsevat omat avoimen kohtaamispaikat. Heikot julkisen liikenteen yhteydet eivät mahdol- lista yhdenvertaista osallistumista Tikantanssin avoimen päiväkodin tarjontaan Kerimäeltä, Punkaharjulta tai Savonrannalta. Alueemme on laaja ja välimatkat pitkät kantakaupungin palveluihin (noin 35 km Punka- harjulta, Savonrannalta 50 km ja Kerimäeltä 25 km).

Avoimen kohtaamispaikan perustamisessa on hyvä huomioida esteettömät, turvalliset ja terveelliset tilarat- kaisut. Aukioloajat tulisi olla säännölliset, joustavat ja monipuoliset ja käyttäjien tarpeiden mukaiset. Mata- lan kynnyksen takaamiseksi toimintaan tulee voida osallistua ilman ajanvarausta tai ilmoittautumista, mie- lenkiinnon ja tarpeiden mukaan.

Savonlinnan keskustaa- jaman ulkopuolella lapsiperheiden avoin kohtaamispaikkatoiminta on ollut vähäistä ja pääosin muiden tahojen kuin kaupungin järjestämää toimintaa.

9.2 Punkaharju

Savonlinnan seurakunta on järjestänyt Punkaharjulla perhekerhon maanantaisin sekä päiväkerhon torstaisin syksyllä 2023. Keväällä 2023 ei kerhotoimintaa Punkaharjulla ole ollut. Tämän hankkeen tiimoilta teetetyt asiakaskyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että Punkaharjun lapsiperheillä on toiveita avoimen varhaiskasvatuksen lisäämiseen. Alueelle toivottiin mm. kerhotoimintaa alle kouluikäisille sekä vauvakerhoa. Punkaharjun lapsiperheet toivat esille, että oma taajamaan tarvitaan oma kohtaamispaikka, josta saisi vertaistukea sekä mm. leikkiseuraa lapsille, uusia ystäviä ja vaihtelua arkeen. Aukioloaikoja kohtaamispaikalle toivottiin iltaisin.

Punkaharjun äitiysneuvolan palvelut ovat siirtyneet Kerimäen neuvolan yhteyteen. Lasten neuvola jää Punkaharjulle.

9.3 Kerimäki

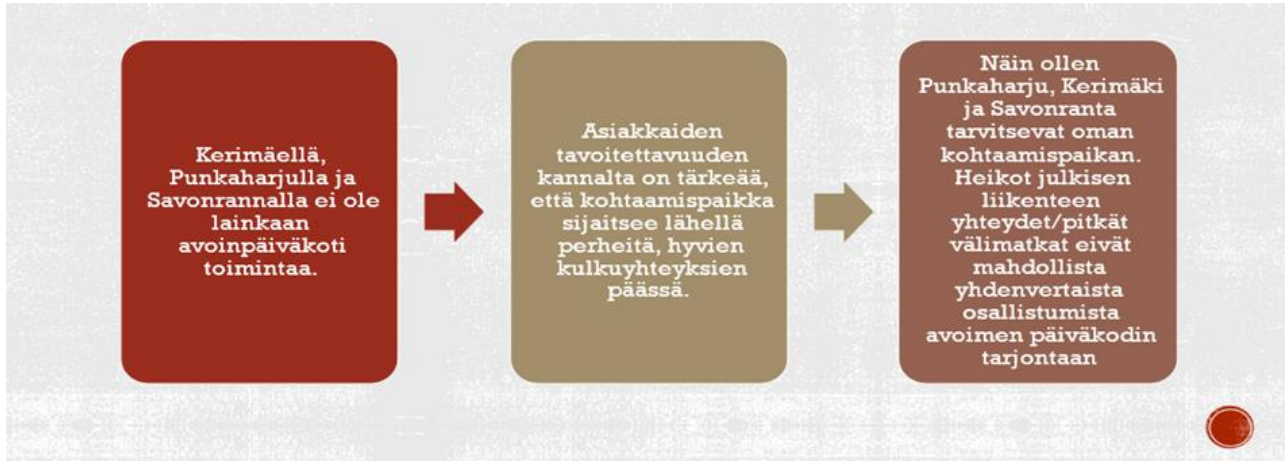
Kerimäellä seurakunnan perhekerho kokoontuu tiistaisin ja päiväkerho perjantaisin. Kerimäellä MLL perhekahvila kokoontuu joka toinen viikko. Asiakaskyselyihin vastauksia Kerimäeltä saatiin vain yhdeltä perheeltä. Kerimäen neuvolan mukaan alueen vauvaperheet asuvat pääasiassa Anttolan suunnalla ja sieltä ovat perheet Tikantanssiin löytäneet. Muutamia kotona lapsiaan hoitavia perheitä alueella on, mutta suurin osa lapsista on varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä. Kerimäen neuvolan mukaan alueella on myös maahanmuuttajaperheitä mm. Turkista, Albaniasta, Venäjältä ja Ukrainasta, ja usein he jäävät palveluiden ulkopuolelle. Huoli maahanmuuttajaperheiden kotoutumisesta ja etenkin suomen kielen oppimisesta tunnustetaan Kerimäen neuvolassa: ”Kun lapsi menee ensimmäisen kerran päiväkotiin aloittaessaan eskarin, saattaa ryhmäytyminen olla haastavaa jo kielitaidonkin vuoksi.” Sosiaalisten suhteiden luomisessa päiväkoti ja avoin varhaiskasvatus ovat avainasemassa maahanmuuttajaperheiden kotouttamisen kannalta. Avoimen varhaiskasvatuksen palvelupisteestä maahanmuuttajaperheet saivat tietoa myös alueensa muista palveluista.

Neuvolan terveydenhoitaja vierailee pari kertaa vuodessa seurakunnan kohtaamispaikassa Kerimäellä. Neuvolan mukaan perheentalolle saattaisi hyvinkin olla kysyntää Kerimäellä.

9.4 Savonranta

Savonrannalla seurakunnan perhekerho on kokoontunut torstai-iltaisin viisi kertaa syksyllä 2023. Asiakaskysely ei tavoittanut Savonrannan perheitä. Savonrannan päiväkodilta saadun tiedon mukaan lähes kaikki alueella asuvat lapsiperheet ovat varhaiskasvatuksen asiakkaana.

Yksittäisten alueen perheiden toivomusten pohjalta Savonrannalla aloitettiin tämän hankkeen tiimoilta avoimen varhaiskasvatuksen toiminta päiväkodin yhteydessä keskiviikkoamuaisin klo 8.30–10.30. Toimintaa ohjaa ja suunnittelee Savonrannan päiväkodin henkilöstö. Toiminnasta on tiedotettu Savonrannan päiväkodin nettisivuilla.

10 Toimitilojen kartoitus Punkaharju, Kerimäki, Savonranta

Avoimia yhteisöllisellä periaatteella toimivia lapsiperheiden kohtaamispaikkoja kannattaa sijoittaa remontoitavien/uusien päiväkotien ja koulujen yhteyteen. Kunta on keskeisessä roolissa paikallisen kohtaamispaikkatoiminnan mahdollistajana ja järjestäjänä niin tilojen kuin yhteistoiminnan osana. Sote-toimijoiden rooli on järjestää toimintaa ja palveluja myös kohtaamispaikoissa. Sote-palvelun integrointi osaksi arkea mahdollistetaan luomalla integroituja palvelukokonaisuuksia ja yhteistoimintatiloja. Toimivassa yhteisöllisestä kohtaamispaikkatilasta löytyvät asiakaspalvelutilat yksilökohtaiselle sote-palvelulle, yhteinen avara tila ryhmämuotoiselle palvelulle ja ryhmätoiminnalle sekä ilmainen toimintamahdollisuus järjestöjen vapaaehtois- ja avoimelle vertaistuelliselle toiminnalle. (Etela-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma 2022-2023). Tämän kehittämissuunnitelman valmistuessa hyvinvointialue Eloisan tilaratkaisut Savonlinnan taajamissa ovat vielä kesken.

Savonlinnan kaupungin järjestämän kohtaamispaikkatoiminnan tilasuunnitelman osalta on huomioitu, että tässä ehdotetut tilat sijaitsevat keskeisellä paikalla, ovat avarat ja valoisat. Kohtaamispaikkatiloiksi suunnitellut tilat ovat monipuolisesti asiakkaiden tarpeisiin muokattavissa sekä käytettävissä myös iltaisin ja viikonloppuisin koska päällekkäistä käyttöä ei ole, vaan toiminta voidaan suunnitella tehokkaasti toiminnan laajentuessa ja löytäessä uusia yhteistyökumppaneita. Toimitilojen kartoituksen yhteenveto on koottu liitteeseen 5.

Esteettömät, toimivat tilat tarjoavat leikki- ja toimintaympäristön niin vauvaikäisille, leikki-ikäisille kuin vanhemmille lapsille ja nuorille. Eri ikäisten lasten liikkumisen ja leikin tarpeet on mahdollista toteuttaa, kun käytettävissä on useampi erillinen tila tai huone, jossa on lisäksi suunneltavia kalusteita. Tilojen käytettävyyttä parane, jos toiminta jakautuu aamupäivälle, iltapäivälle ja ilta-aikaan. (Majlander, ym. 2023)

10.1 Punkaharjutalo

Punkaharjun vanha kunnantalo sijaistaa keskeisellä paikalla Punkaharjun keskustassa. Tilat ovat esteettömät ja helposti löydettävissä. Punkaharjutalon vieressä sijaitsee mm. yhteistyökumppani neuvola. Perheiden tarpeiden mukaan toimintaa on mahdollisuus järjestää iltaisin klo 16.30 jälkeen ja myös viikonloppuisin. Punkaharjutalon yläkerran tilat ovat päiväkodin eskareiden käytössä mutta klo 16.30 jälkeen vapaina iltakäyttöön.

Punkaharjutalon sisäpihalle on rakennettu leikki- ja toimintaympäristön, jota voi hyödyntää kohtaamispaikkatoiminnassa. Talon alakerrasta löytyy mm. entinen kunnanjohtajan huone, jota voi hyödyntää kerho ja kohtaamispaikkatoimintaan aamupäivisin. Punkaharjutalon alakerrasta löytyy ainakin kaksi isompaa toimisto/kokoustilaa, joita voisi käyttää aamupäivisin kohtaamispaikkatoimintaan, päiväkodin aukioloaikana.

10.2 Kerimäen säästötalo

Kerimäen keskustassa sijaitsevan Savonlinnan kaupungin omistaman kiinteistön Kerimäen säästötalon (Purvedentie 57) toinen pääty on tällä hetkellä vapaana. Samassa rakennuksessa toimii kukkakauppa ja kampaamo. Kerimäen säästötalo on entinen pankkirakennus, joka sijaitsee aivan Kerimäen torin liepeillä ja on monelle ennestään tuttu paikka. Säästötalosta on lyhyt matka läheiseen leikkipuistoon. Kohtaamispaikkaan olisi helppo poiketa vaikkapa kauppareissun ohessa tapaamaan muita perheitä.

Tila tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet jatkossa perheentalon tyyppiseen toimintaan. Tila on esteetön, avara ja valoisa tila keskeisellä paikalla. Alueen järjestöjä (MLL, SOS-lapsikylä, 4H, Kerimäki-seura) on lähdössä mukaan toimintaan. Savonlinnan kaupunki tavoittelee liikehuoneistosta vuokraa, mutta perhekeskustoiminnan yhteistyösopimuksen puitteissa olisi toivottavaa, että tilat saataisiin maksutta kohtaamispaikkatoiminnan käyttöön.

10.3 Savonrannan päiväkotiki

Savonrannan päiväkodilla lapsimäärän vähentyi syksyllä 2023 vain seitsemään lapseen. Tämä mahdollisti sen, että avointa varhaiskasvatusta alettiin toteuttaa päiväkodin tiloissa. Käytettävissä on ryhmätilojen lisäksi myös koulun liikuntasali ja juhlasali sekä ruokailutilat iltaisin. Avoimen varhaiskasvatuksen ohjaajina kerran viikossa keskiviikko aamupäivisin toimii Savonrannan päiväkodin henkilöstö. Savonrannan osalta koulu ja päiväkotiki ovat kylän keskiössä, monelle perheelle jo ennestään tuttu paikka. Kynnys osallistua avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan madaltuu, kun toimintaa ohjaa kylällä jo valmiiksi tutut ammattitaitoiset aikuiset. Toimintaa jatketaan, kehitetään ja arvioidaan jatkossa yhdessä avoimen varhaiskasvatushenkilöstön ja kohtaamispaikkaverkoston kanssa. Yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa virkistetään.

Kohtaamispaikkojen arvioinnit viedään kohtaamispaikkaverkoston tapaamiseen vuosittain. Yksittäisistä arvioinneista olisi hyvä tehdä yhteenveto, josta tulee ilmi kohtaamispaikkojen vahvuudet ja kehittämiskohteet sekä suunnitelmat toiminnan kehittämiseksi. Arvioinnit ja yhteenveto käydään läpi keskustellen ja tarkastellaan erityisesti toimintaa yhdistäviä seikkoja. (Perheet keskiöön 2020)

11 Toimintasuunnitelma Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi

11.1 Nykytilanteen arviointia

Savonlinnan alueen avoin päiväkoti Tikantanssi sijaitsee kaupungin keskustassa. Tikantanssin toiminta on kaupungin varhaiskasvatuksen alaista ja toiminnasta vastaa päiväkodinjohtaja. Tikantanssissa työskentelee lastenhoitaja ja varhaiskasvatuksenopettaja. Perhetyötä tekevä lastenhoitaja toimii Tikantanssissa lisäresursseina, mikäli perhetyötä ei ole. Syksyn 2023 aikana avoimen varhaiskasvatuksen henkilöstö on jalkautunut suunnitellusti kerran Savonrannalle seurakunnan kohtaamispaikkaan. Punkaharjulle ja Kerimäelle ei toteutunut käyntejä. Näissä Savonlinnan taajamissa lapsiperheiden avoin kohtaamispaikkatoiminta on tällä hetkellä kokonaan seurakunnan järjestämien kerhojen varassa.

Hankkeen aikana luotiin uusi avoimen varhaiskasvatuksen toimintamalli Savonrannalle. Päiväkodin yhteydessä aloitettiin kokeiluna avoin varhaiskasvatus lokakuussa 2023. Toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin ja sitä ohjaa ja suunnittelee Savonrannan päiväkodin henkilöstö.

Kehittämishankkeessa tehtyjen selvitysten perusteella voidaan todeta, että mitä sujuvampien kulku- ja liikenneyhteyksien päässä kohtaamispaikka sijaitsee, sitä todennäköisempää on, että toiminta on laajasti eri-ikäisten perheiden saatavilla. Punkaharjulle, Kerimäelle ja Savonrannalle tarvitaan omat kohtaamispaikkansa, matka Savonlinnan keskustan avoimeen päiväkotiin on lapsiperheille kohtuuttoman pitkä näistä taajamista. Tilasuunnitelmassa on huomioitu, että tilat sijaitsevat taajamissa keskeisillä paikoilla, ovat näin ollen helposti saavutettavissa ja toimintaa voidaan tehdä helpommin näkyväksi, mikä lisää houkuttelevuutta liittyä mukaan kohtaamispaikkatoimintaan. Esteetöntä palveluihin pääsyä edistävät lisäksi toimivat tilat, joissa on otettu huomioon kävijöiden vaihtelevat tarpeet. Toiminnan monipuoliset sisällöt madaltavat moninaisten perheiden hakeutumista toimintaan oman rytminsä mukaisesti.

Kohtaamispaikkatoiminta on saavutettavaa, kun siitä löytyy vaivattomasti, esteettömästi ja kootusti tietoa Internetistä ja sosiaalisen median alustoilta. Perheiden mahdollisuus saada tietoa kohtaamispaikoista hyvinvointialueen, kunnan, järjestön ja seurakuntien kotisivuilta ja esim. julkiselta Facebook-tililtä, auttaa perheitä löytämään avoimen perhetoiminnan palvelujen äärelle. Kohtaamispaikkatoiminnasta on hyvä tiedottaa myös varhaiskasvatuksen henkilöstöä ja päiväkotien asiakkaita.

Mitä toimivimmat tilat ovat ja mitä paremmin sekä lasten että aikuisten tarpeita on tilojen suunnittelussa otettu huomioon, sitä todennäköisemmin tilat vastaavat kävijöiden odotuksia. Monipuoliset toiminta-ajat ja toiminnan sisällöt edesauttavat puolestaan sitä, että erilaiset perheet löytävät itselleen sopivaa toimintaa oman vuorokausi- ja viikkorytmin mukaisesti.

Tunnettavuuden lisäämiseksi mainontaa on lisätty sekä Tikantanssin että taajamien osalta, myös kaupungin nettisivuille on tehty päivitys. Avoimen päiväkodin esitettä on uudistettu ja sitä on jaettu neuvoloihin, kirjastoihin ja seurakunnan toimipisteisiin.

11.2 Toiminnan jalkauttaminen Savonlinnan taajamiin

Savonrannalla avoimen varhaiskasvatuksen toimintamallia on sovittu jatkettavan myös vuonna 2024. Savonrannan päiväkodin tiloissa ja normaalin toiminnan yhteydessä toimii lapsiperheiden avoin kohtaamispaikka yhtenä aamupäivänä viikossa.

Toiminnan jalkautuminen säännöllisesti myös Kerimäelle ja Punkaharjulle mahdollistaa tasavertaisen palvelujen saatavuuden koko Savonlinnan alueella.

Suunnitelmana on, että avoimen päiväkodin henkilökunnasta yksi työntekijä jalkautuu Punkaharjulle ja Kerimäelle kerran viikossa tai joka toinen viikko. Tilat toimintaan löytyvät päiväkotien tai koulujen yhteydestä tai Kerimäeltä säästötalosta ja Punkaharjulta entisestä kunnantalosta.

Avoimen varhaiskasvatuksen laajentaminen taajamiin tulee huomioida toiminnan resurssoinnissa. Tarviin työntekijäresurssi, työaikaa pitkien välimatkojen taittamiseen, budjetoituja varoja matkakorvauksiin sekä työaikaa toiminnan suunnitteluun.

Tikantanssissa tiistai ja keskiviikko iltapäivät ovat olleet hiljaisempia. Toimintaa voisi tällöin jalkauttaa taajamiin. Säännöllistä palvelutarjontaa on tavoitteena kokeilla kevään 2024 aikana.

Taajamissa avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa voisi järjestää esimerkiksi vuoroviikoin yhtenä iltapäivänä Punkaharjulla ja yhtenä iltapäivänä Kerimäellä, klo 13–15 välisenä aikana. Tärkeää olisi säännöllinen toiminta, joka vakiintuu ajan myötä osaksi lapsiperheiden arkea. Tärkeää on myös huomioida muiden toimijoiden, esim. seurakunnan avoin toiminta lapsiperheille ja suunnitella toimintaa yhteistyössä. Tavoitteena on lisää toimintaa, mutta ei kuitenkaan päällekkäistä toimintaa. Tällä hetkellä tiistaisin ja keskiviikkoisin ei taajamissa ole seurakunnan tarjoamaa avointa varhaiskasvatustoimintaa.

Tavoitteena on, että Savonlinnan avoimessa päiväkodissa Tikantanssissa toimintaa kehitetään hyväksi havaituilla toimintatavoilla:

- Avoimen toiminnan päivinä lastenhoitaja ohjaa ja suunnittelee toimintaa, yhdessä Tikantanssin tiimin kanssa ja yhteistyötahojen kanssa
- Toimintaan suunnitellaan mukaan säännölliset käynnit Kerimäellä ja Savonrannalla (edellyttää pysyvää toimitilaratkaisua)
- Varhaiskasvatuksen varahenkilöstöä on mahdollisuuksien mukaan käytettävissä myös Tikantanssin henkilöstön poissaoloihin, palvelun saatavuuden turvaamiseksi
- Mikäli perhetyötä on poikkeuksellisesti vähemmän, voi perhetyötä tekevä (toinen lastenhoitaja) toimia Tikantanssissa kuten tähänkin asti, työkaverina avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa
- Kerhoamuina Tikantanssissa toimii edelleen kaksi ohjaajaa
- Lisähenkilöstöresurssia avoimen toiminnan jalkauttamiseen taajamiin ei tarvittaisi vaan käytössä olisi ammattitaitoinen henkilöstö, jolla on myös perhetyön osaaminen

Uutena toimintamuotona Tikantanssiin suunnitellaan avoimen varhaiskasvatuksen lapsiparkkia yhtenä iltapäivänä viikossa. Tämä palvelumuoto tavoittaa kaikki savonlinnalaiset lapsiperheet ja mahdollistaa mm. taajamissa asuvien lapsiperheiden vanhempien asioinnit ja sote-palvelukäynnit keskustajaamassa.

Lapsiparkkitoimintaa suunniteltaessa voidaan myös vahvistaa oppilaitosyhteistyötä siten, että lähihoitaja ja sosionomiopiskelijoille tarjotaan työharjoittelumahdollisuutta avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Lapsiparkkitoimintaa voivat ohjata myös vapaaehtoiset toimijat esim. MLL:n ja 4H-yhdistyksen kautta. Lapsiparkkitoimintaa, kuten muutakin avointa kohtaamispaikkatoimintaa voidaan yhdistysten ja järjestöjen vapaaehtoisvoimin laajentaa myös ilta-aikoihin ja viikonloppuihin.

11.3 Toimenpide-ehdotukset ja rahoitustarve

Savonlinnan avoimen varhaiskasvatustoiminnan profiilia nostetaan selkeämmin osaksi Etelä-Savon perhekeskuksen toimintaa. Avoin päiväkotitilasto Tikantanssin toimitilojen yhteyteen Olavinkatu 42:n Puikkari-rakennuksen julkisivuun sijoitetaan selkeät Perhekeskus – avoin kohtaamispaikka -kyllit, esimerkiksi teippaukset ikkunoihin. Asia vaatii kuitenkin etukäteen selvittämistä, sillä kyseessä on suojeltu rakennus eikä kiinteistö ole kaupungin oma.

Vastaavalla tavalla taajamissa toimivien avoimen varhaiskasvatuksen toimitiloihin sijoitetaan oviin ja ikkunoihin selkeät Perhekeskus – avoin kohtaamispaikka -teippaukset, jotka kertovat asiakkaille toiminnan tarkoituksesta.

Etelä-Savon perhekeskustoiminnan yhteistyö rahoitetaan sopijaosapuolten yhteiseen työhön sijoitetuilla resursseilla. Resurssit varataan kunkin toimijan omaan talousarvioon eli Savonlinnassa kaupungin budjettiin. Resurssien käyttöä yhteensovitetään Perhekeskuksen johtoryhmän työskentelyssä. Perhekeskustoiminnan yhteistyöhön haetaan mahdollisuuksien mukaan kansallisia avustuksia tai muuta hankerahoitusta yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Yhteistyösopimuksen lisäksi toimijat voivat sopia kahdenkeskisiä kumppanuus- ja/tai avustussopimuksia. (Etelä-Savon hyvinvointialue 2022.)

Savonlinnan kaupungin talousarvioon varataan selkeästi rahoitus perhekeskustoiminnalle. Asia viedään sivistyslautakunnan asialistalle.

Savonlinnassa voitaisiin ainakin osittain soveltaa Mikkelin avoimen varhaiskasvatuksen toimintamallia: Varhaiskasvatus toteutetaan yhden lastenohjaajan voimin eri päiväkodeissa viikon aikana. Lastenohjaaja työskentelee aamupäivisin noin kaksi tuntia kerrallaan kunkin päiväkodin yhteydessä olevassa ryhmätilassa, joka on varattu avoimeen päiväkotitoimintaan. Hän tekee yhteistyötä avoin kohtaamispaikka Kopan koordinaattorin kanssa (Savonlinnassa avoimen päiväkodin johtajan kanssa). Perjantaisin on varattu toiminnan suunnittelu-aikaa. Henkilöstötarve Mikkelin mallilla on yksi lastenhoitaja 20 h viikkotyöajalla.

Avoimen varhaiskasvatuksen tilankäyttökustannuksiin tulee varata määrärahoja, mikäli kaupunki perii sisäistä vuokraa toiminnalta. Toisaalta on huomioitava perhekeskustoiminnan yhteistyösopimus, jossa on sovittu, että sopijaosapuolet antavat toimitilojaan maksutta toistensa käyttöön. Tavoitteena on, että toimintakauden 2024–2025 yhteistyösopimuksen sopijaosapuolina jatkavat seuraavat tahot:

- Juvan kunta
- Kangasniemen kunta
- Mikkelin kaupunki
- Mäntyharjun kunta
- Pertunmaan kunta
- Puumalan kunta
- Rantasalmen kunta
- Pieksämäen kaupunki
- Savonlinnan kaupunki
- Terveystalo
- Vaalijalan kuntayhtymä
- Etelä-Savon yrittäjät ry
- Mannerheimin lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piiri ry
- Monikulttuurityö Mimosa ry
- Viola väkivallasta vapaaksi ry
- Mikkelin tuomiokirkkoseurakunta
- Savonlinnan seurakunta

Yhteistyökumppaneiden toimintasuunnitelmia

- MLL iltaperhekahvila suunnittelee aloittavansa toimintansa Punkaharjun päiväkodin tiloissa Punkaharjun kunnantalolla helmikuussa 2024. Perhekahvila toimisi päiväkodin tiloissa, päiväkodin sulke-
misajan jälkeen torstai iltaisin klo 17–19. Toiminnan käynnistää MLL perhekeskus koordinaattori yhdessä alueen muiden toimijoiden ja vapaaehtoisten kanssa.
- MLL perhekahvila Kerimäellä etsii toimitiloja, ilman niitä Kerimäen perhekahvilan toiminta lakkaa vuoden 2024 alusta.
- Savonlinnan kaupungin sivistystoimiala toimii aktiivisesti Perheentalon saamiseksi Savonlinnaan. Hankehakemusta suunnitellaan keväälle 2024, mahdollisina yhteistyökumppaneina MLL, SOS lapsi-
kylä, Pelastakaa lapset ry ja Kerimäki seura.

Avoin kohtaamispaikka päiväkotien tiloissa vaatii seuraavien asioiden huomioimista ja vastuutahojen/-henkilöiden nimeämistä:

- Tietoturva-asioiden varmistus (salassa pidettävät dokumentit lukitussa kaapissa)
- Lasten henkilökohtaisten tavaroiden säilytyspaikat
- Toimitilojen siivousjärjestelyt
- Tilavuokrasopimus, vastuut ja vakuutukset yms. ja avainten luovutus
- Käyttäjäsopimus (kts. Liite 3)

Avoin päiväkotitiloihin voidaan kehittää Perheentalo-toimintaa. Kohtaamispaikkatoimintaa voi olla päiväkodin sulkemisen jälkeen iltapäivisin ja iltaisin sekä viikonloppuisin. Asiakaskyselystä selvisi, että iltapainotteista toimintaa ja loma-aikojen toimintaa toivottiin keskustan ohella myös taajamiin.

Mallia kohtaamispaikkatoiminnan kehittämiseen voi ottaa esimerkiksi Joensuusta: ”Kohtaamispaikat, kuten Perheentalo, ovat keskeinen osa perhekeskusta, sillä ne mahdollistavat vertaistuen ja yhteisöllisyyden.” Joensuussa Perheentalon yhteistyökumppanina toimivat tahot järjestävät Perheentalolla ryhmätoimintaa iltaisin ja viikonloppuisin, ja myös talon aukioloaikoina. Joensuun perheentalolla on noin 30 yhteistyökumppania. <https://www.pelastakaalapset.fi/joensuun-perheentalo/etusivu/perheentalon-toiminta/ilta-ja-viikonlopputoiminta/>

Savonlinnan kohtaamispaikkatoimintaa suunnitellaan muutaman kerran vuodessa kohtaamispaikkatiimissä. Keväälle 2024 Tikantanssiin on suunniteltu lapsiperheille iltaisin kerran kuukaudessa eri toimijatahojen vetämiä Pop up -vierailuja 20.2.–22.5. väliselle ajalle.

Käytännössä avoin päiväkotitiloihin on vapaata toiminta-aikaa esim. järjestöille ja vapaaehtoisille toimijoille lähes joka päivä klo 15 jälkeen. Tikantanssin tiloja voisi hyödyntää aktiivisesti myös koulujen loma-aikojen toimintaan. Olisi tärkeää saada Tikantanssin tiloja viikonloppuisin tehokkaaseen käyttöön lapsiperheiden hyväksi ja järjestää säännöllistä toimintaa tai tapahtumia lapsiperheille.

Lisäksi tulisi järjestää kohtaamispaikkatilat ja toiminta Savonlinnan muissa taajamissa, jotta palveluita olisi saatavilla yhdenvertaisesti koko Savonlinnan alueella. Taajamien kohtaamispaikkana toimivat nyt seurakunnan tilat. Keväälle 2024 on suunniteltu ainoastaan kaksi käyntiä Eloisan ja srk toimesta Punkaharjulle, Kerimäelle ja Savonrannalle. <https://www.savonlinna.fi/asukas/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/avoin-paivakoti-tikantanssi/>

Kehittämistoimenpiteinä suunnitellaan Punkaharjutaloon perheentalo-toimintaa iltaisin ja viikonloppuisin. Hankkeen aikana on myös selvitetty Kerimäen säästötalon nimeäminen perhekeskuksen kohtaamispaikkatoiminnan käyttöön (Kerimäen Perheentalo) siten, että esim. MLL voisi käyttää tiloja maksutta, koska ovat yksi perhekeskuksen kumppanuussopimuksen sopijaosapuoli. Savonrannalla koulun tiloja voisi hyödyntää perheiden käyttöön iltaisin ja viikonloppuisin esim. järjestöjen ja vapaaehtoisten kautta.

12 YHTEENVETO

Hankkeen lähtötilanteessa tavoitteena oli laatia suunnitelma Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseksi ja aktiivisen toiminnan laajentamiseksi kaupungin keskustaajaman lisäksi Savonrannalle, Kerimäelle ja Punkaharjulle.

Keväällä 2023 Savonlinnan alueen perheille suunnatun asiakaskyselyn perusteella todettiin, että tarvetta kohtaamispaikkatoiminnalle on myös taajamissa. Kyselyssä selvitettiin lapsiperheiden kokemuksia avoimesta kohtaamispaikkatoiminnasta sekä kartoitettiin alueen palveluiden tarvetta. Kyselyä jaettiin seurakunnalla, neuvoloissa, päiväkodeissa, kirjastoilla sekä kaupungin nettisivuilla. Henkilöhaastattelut ja asiakaspalautteiden keruu toteutettiin keväällä 2023. Asiakaskyselyt vietiin päiväkoteihin ja neuvoloihin maaliskuun alussa. Paperisten kyselyjen ohella asiakkaiden käytössä olivat Webropol kysely netissä. Lisäksi tehtiin Kerimäen asukkaille oma kysely marraskuussa 2023.

Asiakaskyselyn vastauksista ilmenee, että perhetyön ja avoimen kohtaamispaikan tarjoama varhainen tuki sekä vertaisryhmien tuoma sosiaalinen verkosto koetaan tärkeäksi voimavaraksi lapsiperheiden arjessa. Kohtaamispaikan merkitys taajamissa korostuu etenkin niiden perheiden kohdalla, joiden tukiverkosto on heikko esimerkiksi lähisukulaisten asuessa toisella paikkakunnalla. Avoin varhaiskasvatus ja kohtaamispaikkatoiminta tukevat vanhemmuutta ja lapsen kasvua, perheiden hyvää arkea, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kunta on keskeisessä roolissa paikallisen kohtaamispaikkatoiminnan mahdollistajana ja järjestäjänä niin tilojen kuin yhteistoiminnan osana. Sote-toimijoiden rooli on järjestää toimintaa ja palveluja myös kohtaamispaikoissa. Toimivassa yhteisöllisestä kohtaamispaikkatilasta löytyvät asiakaspalvelutiloja yksilökohtaiselle sote-palvelulle, yhteinen avara tila ryhmämuotoiselle palvelulle ja ryhmätoiminnalle sekä ilmainen toimintamahdollisuus järjestöjen vapaaehtois- ja avoimelle vertaistuelliselle toiminnalle. (Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

Keskeisinä hyvinvointialueen läpäisevinä periaatteina kaikissa palveluiden tarjoamisessa ovat

- alueellinen yhdenvertaisuus ja palveluiden saavutettavuus;
- palvelut ovat saatavilla sujuvasti ja mahdollisimman lähellä lasten ja nuorten arkiympäristöä;
- eri toimijat suunnittelevat palveluja yhtenä kokonaisuutena;
- perheiden yksilöllisten tarpeiden mukaisten ja riittävien palveluiden tarjoaminen;
- perheiden aito kohtaaminen ja oman arvion kuuleminen.

(Etelä-Savon-lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma 2022-2023.)

Savonlinnan kaupunki on sitoutunut Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä Etelä-Savon hyvinvointialueen perhekeskustoiminnan kumppanuussopimukseen. Näiden sitoumusten myötä Savonlinnan kaupunki kehittää aktiivisesti lapsiperheiden avointa varhaiskasvatustoimintaa ja kohtaamispaikkatoimintaa. Savonlinnan kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen erityispiirteenä on perhetyö. Tämä ennaltaehkäisevä toimintamuoto on hyvin tarpeellinen myös jatkossa. Perhetyötä on hyvä jatkossakin resursoida ja kehittää palvelemaan alueellisesti yhdenvertaisesti laajan kaupungin eri taajamissa.

Hankkeen keskeiset tulokset ja toimenpide-ehdotukset on koottu lukuun 11. Lähitulevaisuuden tavoitteena on saada ulkopuolista rahoitusta Perheentalo-toiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen Savonlinnassa.

Lähdeluettelo

Tarkistus kesken

Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2023. Savonlinnan kaupunki, [202236-10-5082.PDF \(oncloudos.com\)](#)

Etelä-Savon perhekeskustoiminta 2022. Toimintasuunnitelma.

Hastrup, A., Pelkonen, M. & Varonen, P. (2021). Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-635-0>

<https://etelasavonha.fi/perhekeskus/>. Etelä-Savon hyvinvointialue, ei pvm.

<https://lapeetelasavo.com/2020/03/18/lapsiperheiden-avoimet-kohtaamispaikat/> . 2020.

Etelä-Savon hyvinvointialue 2022. Hyvinvointialueen perhekeskusten kumppanuussopimus 2022-2023. Perhekeskus, <https://www.lawinsider.com/fi/contracts/3ksflrUk5XK>

Kainulainen, T. 2023. Etelä-Savon varhaisen tuen verkostojen. Opinnäytetyö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansallinen FinLapset kyselytutkimus 2020. THL, 2020.

Kekkonen, M. 2019. Kohtaamispaikka perhekeskuksessa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-262-8>.

Maakunnallinen perhekeskustoimintamallin rakenne - Etelä-Savo 2018. Mikkelin kaupunki, kasvatus- ja opetuslautakunta Liite 1 § 118, 22.11.2018.

Majlander, S., J. Vihtari, M. Kekkonen, K. Sankalahti, P. Turu & S. Rautiainen 2023. Lasten ja nuorten palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus. Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 14 raportti. THL Työpaperi&/2023. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-027-9>

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. OPH Määräykset ja ohjeet 2022:2a. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>

Perheet keskiöön 2022. Alueellisen kohtaamispaikkatoiminnan arviointiraportti. Lastensuojelun keskusliitto. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/11/Alueellisen-kohtaamispaikkatoiminnan-arviointiraportti.pdf>

Perheet keskiöön 2020a. Perheiden kohtaamispaikkoihin laatua vertais- ja itsearvioinnin avulla. Lastensuojelun keskusliitto. <https://www.lskl.fi/perheetkeskioon/kohtaamispaikka/>

Perheet keskiöön 2020b. Perhekeskustoiminnan arviointikortit. Lastensuojelun keskusliitto. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/PEKE-ARVIINTIKORTIT_verkko-pakattu_.pdf

Saukkonen, P. 2020. Suomi omaksi kodiksi. Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet. Gaudeamus.

Siurala, L. & Lindqvist, U. 2020. Perheet keskiöön! -toimintamalli. Perheiden kohtaamispaikan arviointimalli. [Perheiden-kohtaamispaikan-arviointimalli_toimintamallin-kuvaus.pdf \(lskl.fi\)](#)

Tuononen, M. 2021. Varhaiskasvatukseen osallistuminen yleistyy nopeasti Suomessa ja kansainvälisesti. Tieto&trendit, Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit, Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/varhaiskasvatukseen-osallistuminen-yleistyy-nopeasti-suomessa-ja-kansainvalisesti/>

LIITE 1 Maahanmuuttajaperheiden tukeminen avoimessa kohtaamispaikkatoiminnassa

Toisto-menetelmä;

<https://suomenkielisanootervetuloa.fi/materiaalit-1/>

Kotoklubi Kaneli – Tänään tavataan – kahvila:

<https://vapaaehtoistoiminta.hel.fi/tehtavat/kotoklubi-kaneli/>

Kotiva- Kurssit ja Kerhotoiminta:

<https://tyovaenopisto.hel.fi/opiskelijapalvelut/maahanmuuttajille/#Kotiva1>

<https://tyovaenopisto.hel.fi/opiskelijapalvelut/maahanmuuttajille/#Kotiva2>

Kotivan aikaan leikkipuistossa toimii lastenhoito ja lastenkerho, Kurssilla olevien vanhempien lapsille.

Vanhemmat mukaan – toiminta:

<https://tyovaenopisto.hel.fi/opiskelijapalvelut/maahanmuuttajille/#vamu>

LIITE 2 Seurakunnan järjestämä toiminta lapsiperheille

Syksyllä 2023 seurakunta järjestää päiväkerhoja:

- Punkaharjulla päiväkerho kokoontuu seurakuntakeskuksen tiloissa maanantai aamupäivisin klo.9.30–11.30
- Kerimäellä päiväkerho kokoontuu perjantai aamupäivisin 9–11.30 seurakuntakeskuksella
- Kellarpellossa, tiistaisin 9:00-11:30 Aapelintie 7

Seurakunnan syksyn 2023 perhekerhot Savonlinnassa

- Srk-keskus muskariperhekerho ma klo 9:15-11:15, Kirkkokatu 17, Savonlinna
- Kerimäki ti klo 9:30-11:30 Kerimäen srk-koti, nuorten tila, Urheilukuja 2, Kerimäki
- Miekkoniemi ti klo 9:15-11:15 Miekkoniemen srk-koti, Ilokallionkatu 4, Savonlinna
- Pihlajaniemi ti klo 9:15-11:15 Pihlajaniemen srk-koti, Nuottamiehentie 2, Savonlinna
- Vauvakerho ke klo 13:00-15:00, Kirkkokatu 17, Savonlinna. Seurakuntakeskus, päiväkerhotila.
- Kellarpelto klo 9:15-11:15 Kellarpellon srk-koti, Aapelintie 7, Savonlinna.
- Punkaharju to klo 9:30-11:30 Punkaharjun srk-talo, Oikotie 10, Punkaharju
- Savonrannan iltaperhekerho syksyllä 2023 viitenä torstaina klo 17:30-19:00 Savonrannan srk-koti, Pappilantie 17, Savonranta
- Savonlinnan iltaperhekerho pe klo 17:30-19:00

LIITE 3 Tilojen käyttäjäsopimus (Mikkelin malli)

Avoimen kohtaamispaikan käyttäjäsopimus Sitoudumme noudattamaan seuraavia sääntöjä, kun järjestämme toimintaa Mikkelin avoimessa kohtaamispaikassa, pääkirjastolla.

- Noudatamme annettuja ja yhdessä läpikäytyjä turvallisuusohjeita.
- Vastuuhenkilömme vastaavat avaimesta ja sen asianmukaisesta säilytyksestä. Avaimen palautus ja nouto kuittausta vastaan (esimerkiksi Punkaharjutanon yhteispalvelupisteestä)
 - noudatamme varaamamme vuoron kellonaikoja.
 - toimijat vastaavat itse vakuutuksista.
 - kirjaamme osallistujamäärän kohtaamispaikan tilastointipohjaan.
 - huolehdimme kohtaamispaikan siisteydestä:
 - roskat roskakoreihin sekä tavarat ja leikkivälineet paikoilleen
 - keittiön siivous; astioiden tiskaus, omien ruokien merkkaukset
 - Ilmoitamme rikkoutuneesta tavarasta tai tilan puutteista kohtaamispaikan yhteishenkilölle.
 - olemme vastuussa aiheuttamistamme vahingoista.
 - noudatamme kohtaamispaikan päihitteettömyyttä.
 - lähtiessämme sammutamme valot ja lukitsemme ovet, myös keittiön ovi lukkoon.

Ongelmatilanteissa yhteys: _____

huoltoyhtiö virka-ajan ulkopuolella _____

Hätätapauksessa 112.

Toiminnan järjestäjä: _____

Ryhmän toteutuspäivä ja kellonaika, jos tiedossa: _____

Vastuuhenkilö ja yhteystiedot: _____

Käyttäjäsopimuksen kuittauksen päiväys: _____

Järjestäjän edustaja: _____

Kohtaamispaikan edustaja: _____

Liitteet avautuvat klikkaamalla kuvakkeita.

LIITE 4 Perheiden kohtaamispaikan arviointimalli, perheiden kohtaamispaikan arviointikortit

Perheiden-kohtaamispaikan-arviointimalli

PEKE-ARVIOINTIKORTIT
RTIT_verkko-pakattu

LIITE 5 Savonlinnan taajamien avoimen varhaiskasvatuksen toimipisteiden tilojen kartoitus

toimipisteiden
tilojen kartoitus.pdf

LIITE 6 Savonlinnan avoimen varhaiskasvatuksen asiakaskyselyn kooste

asiakaskyselyn
kooste (002).pdf

LIITE 7 Maakunnallinen perhekeskustoiminnan rakenne – Etelä-Savo

Liite
Maakunnallinen per

LIITE 8 Tulossa: Etelä-Savon hyvinvointialueen perhekeskustoiminnan kumppanuussopimus 2024-2025

Etelä-Savon
perhekeskustoiminn